

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

TURUNÇGİLLER ÜRÜN RAPORU 2024

Araştırma Yayınları
2024

TEPGE Yayın No: 408

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TRGM/TEPGE

Ürün Raporu
TURUNÇGİLLER
2024

Eda AYGÖREN
Ziraat Yüksek Mühendisi
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü
eda.aygoren@tarimorman.gov.tr

Çalışma kapsamında sunulan görüşler tamamıyla yazarlara aittir ve Tarım ve Orman Bakanlığı'nın ya da çalışanlarının görüşlerini temsil etmez.

Çalışmada yer alan veri ve istatistikler yayınlayıcı kurumların kaynaklarından alınmış ve araştırma amaçlı olarak kullanılmıştır. Veriler çalışmanın hazırlandığı dönemde yayınlanmış olan en güncel verilerdir ve dönemsel olarak yayınlayıcı kurumun güncellemelerinden dolayı farklılık gösterebilir.

TEPGE YAYIN NO: 408

ISBN: 978-625-95521-4-9

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

Kasım/2024

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen “2018 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması” na aittir. (<http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/400/birincilik-odulu-mehmet-yikilmazsoy.jpg>)

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. DÜNYADA DURUM.....	1
2.1. Üretim.....	1
2.2. Alan ve Verim	4
2.3. Tüketim.....	5
2.4. Ticaret.....	6
2.4.1. İhracat.....	6
2.4.2. İthalat.....	7
2.5. Fiyatlar	8
3. TÜRKİYE’DE DURUM.....	9
3.1. Üretim	9
3.2. Alan ve Verim	13
3.3. Tüketim.....	15
3.4. Dış Ticaret.....	16
3.4.1. İhracat	16
3.4.2. İthalat	17
3.5. Fiyatlar	18
4. TÜRKİYE’DE DESTEKLEME POLİTİKALARI.....	19
5. GENEL DEĞERLENDİRME.....	19
EK TABLOLAR	21
KAYNAKLAR.....	54

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Dünyada turunçgil üretimi.....	2
Tablo 2. Dünyada turunçgil alan ve verimi.....	5
Tablo 3. Dünyada taze turunçgil tüketimi.....	5
Tablo 4. Dünyada turunçgil ihracatı.....	6
Tablo 5. Dünya turunçgil ihracatında önde gelen ülkelerin ihracat miktar ve payları.....	7
Tablo 6. Dünya turunçgil ithalatı.....	7
Tablo 7. Dünya turunçgil ithalatında önde gelen ülkelerin ithalat miktar ve payları.....	8
Tablo 8. Dünya turunçgil üretici fiyatları.....	9
Tablo 9. Türkiye’de turunçgil üretimi.....	10
Tablo 10. Türkiye’de turunçgil toplu meyveliklerinin alanı ve ağaç başına ortalama verimi.....	14
Tablo 11. Türkiye’de turunçgil meyve veren ve meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	14
Tablo 12. Türkiye’de turunçgil tüketimi.....	15
Tablo 13. Türkiye’de kişi başına turunçgil tüketimi ve yeterlilik derecesi.....	15
Tablo 14. Türkiye’de turunçgil ihracatı.....	16
Tablo 15. Türkiye turunçgil ihracatında önde gelen ülkelerin ihracat miktar ve payları.....	17
Tablo 16. Türkiye’de turunçgil ithalatı.....	17
Tablo 17. Türkiye turunçgil ithalatında önde gelen ülkelerin ithalat miktar ve payları.....	18
Tablo 18. Türkiye’de turunçgil üretici ve tüketici fiyatları.....	19
Ek tablo 1. Dünya portakal üretim, kullanım ve ticareti.....	22
Ek tablo 2. Dünya mandalina üretim, kullanım ve ticareti.....	25
Ek tablo 3. Dünya limon üretim, kullanım ve ticareti	29
Ek tablo 4. Dünya greyluft üretim, kullanım ve ticareti.....	32
Ek tablo 5. Dünya portakal verimi	35
Ek tablo 6. Dünya limon verimi.....	36
Ek tablo 7. Dünya mandalina verimi.....	37
Ek tablo 8. Dünya greyluft verimi	38
Ek tablo 9. Dünya portakal dikim alanı.....	39
Ek tablo 10. Dünya mandalina dikim alanı.....	40
Ek tablo 11. Dünya limon dikim alanı.....	40
Ek tablo 12. Dünya greyluft dikim alanı.....	41
Ek tablo 13. Türkiye’nin ülkelere göre portakal ihracatı.....	42
Ek tablo 14. Türkiye’nin ülkelere göre mandalina ihracatı.....	43
Ek tablo 15. Türkiye’nin ülkelere göre limon ihracatı.....	44
Ek tablo 16. Türkiye’nin ülkelere göre greyluft ihracatı.....	45
Ek tablo 17. Türkiye’nin ülkelere göre portakal ithalatı.....	46
Ek tablo 18. Türkiye’nin ülkelere göre mandalina ithalatı.....	46
Ek tablo 19. Türkiye’nin ülkelere göre limon ithalatı	47
Ek tablo 20. Türkiye’nin ülkelere göre greyluft ithalatı.....	47
Ek tablo 21. Türkiye’nin bölgelere göre turunçgil üretimi.....	48
Ek tablo 22. Türkiye’nin illere göre portakal ağaç sayısı, alanı ve üretimi.....	49
Ek tablo 23. Türkiye’nin illere göre mandalina ağaç sayısı, alanı ve üretimi	49
Ek tablo 24. Türkiye’nin illere göre limon ağaç sayısı, alanı ve üretimi	50
Ek tablo 25. Türkiye’nin illere göre greyluft ağaç sayısı, alanı ve üretimi	50
Ek tablo 26. Türkiye turunçgil ortalama üretici fiyatları.....	51
Ek tablo 27. Bazı turunçgil çeşitleri ve turunçgil üretim takvimi.....	53

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1. Dünya turunçgil üretimi.....	2
Grafik 2. Dünya portakal üretiminde önemli ülkeler.....	3
Grafik 3. Dünya mandalina üretiminde önemli ülkeler.....	3
Grafik 4. Dünya limon üretiminde önemli ülkeler.....	4
Grafik 5. Dünya greyfurt üretiminde önemli ülkeler.....	4
Grafik 6. Dünyada turunçgil taze iç tüketimi.....	6
Grafik 7. Dünyada turunçgil ihracatı.....	7
Grafik 8. Dünyada turunçgil ithalatı.....	8
Grafik 9. Türkiye turunçgil üretimi.....	11
Grafik 10. Türkiye portakal üretiminde önemli iller.....	11
Grafik 11. Türkiye mandalina üretiminde önemli iller.....	12
Grafik 12. Türkiye limon üretiminde önemli iller.....	13
Grafik 13. Türkiye greyfurt üretiminde önemli iller.....	13
Grafik 14. Türkiye’de turunçgil tüketimi.....	15
Grafik 15. Türkiye’de turunçgil ihracatı.....	17
Grafik 16. Türkiye’de turunçgil ithalatı.....	18

1. GİRİŞ

Turunçgiller; Rutaceae familyasının Aurantioideae alt familyasına ait, portakal, mandalina, limon, altıntop, turunç, kamkat, ağaç kavunu, şadok ve bergamot gibi ekonomik değeri yüksek çeşitleri içeren önemli bir bitki grubudur. Yapraklarını dökmeyen aromatik bir çalı veya Güneydoğu Asya'ya özgü küçük ağaçlardan oluşan bir bitkidir. Dünya genelinde subtropikal ve ılıman bölgelerde yetiştirilmektedir. Brezilya ve Güney Afrika'nın Güney Yarım Küre'de olmasına rağmen, küresel narenciye üretiminin yaklaşık %70'i Kuzey Yarım Küre'de, özellikle Akdeniz Bölgesi ve Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleşmektedir. Çok yıllık ve soğuk iklim koşullarına dayanıksız olan turunçgiller, ekvatorun 40 derece kuzey ve güney enlemleri arasında yer alan ülkelerin tamamında yetiştirilmektedir. Kuzey Yarımküre'de üretimi yapılan turunçgiller “kış turunçgilleri” olarak adlandırılmakta olup; üretim sezonu Ekim/Kasım aylarında başlayıp, Mayıs/Haziran aylarına kadar sürmektedir. Güney Yarımküre'de üretilen turunçgiller ise “yaz turunçgilleri” olarak

adlandırılmaktadır ve üretim sezonu Nisan/Mayıs aylarında başlayıp, Kasım/Aralık aylarına kadar sürmektedir.

Bu meyveler, ekonomik açıdan büyük bir öneme sahiptir ve yüksek C vitamini içeriği nedeniyle sadece taze tüketilmeyip meyve suları, reçeller, kozmetik ve tıbbi kullanım amacıyla da kullanılmaktadır.

FAO verilerine göre; dünya üzerinde 2022 yılında yaklaşık 9 milyon hektar alanda turunçgil üretimi yapılmıştır. Dünyada turunçgil üretim alanlarının %44'ünü portakal, %37'sini mandalina, %15'ini limon ve %4'ünü greyfurt oluşturmuştur. Aynı yılda Türkiye 178 bin ha alanda turunçgil üretimi gerçekleştirmiştir. Daha çok meyve suyu üretiminde kullanıldığı için dünya üzerinde 2023/24 üretim sezonunda gerçekleşen 103 milyon tonluk turunçgil üretiminin %46'sını portakal oluşturmaktadır. AB ülkeleri, ABD ve Rusya dünyada en çok turunçgil ithal eden ülkeler iken, en çok turunçgil ihraç eden ülkeler ise Güney Afrika, Türkiye Mısır ve Çin olmuştur.

2. DÜNYADA DURUM

2.1. Dünyada Turunçgil Üretimi

USDA verilerine göre, 2023/24 piyasa yılı itibarıyla dünyada yaklaşık 47 milyon ton portakal, 38 milyon ton mandalina, 10 milyon ton limon, 7 milyon ton greyfurt üretimi olmak üzere toplam 103 milyon ton dolayında turunçgil üretimi gerçekleşmiştir (Tablo 1). Bu üretimin %46'sı portakal, %37'si mandalina, %10'u limon ve %7'si greyfurta aittir. Meyve suyu sanayisi tarafından en çok tercih edilen turunçgil türü portakal olup; dünyada aynı sezonda 1

milyon 477 bin ton portakal suyu üretimi gerçekleşmiş, bu üretimin %72'sini Brezilya, %10'unu Meksika, %6'sını ise ABD sağlamıştır. Dünya portakal suyu üretiminde lider olan Brezilya, üretiminin %94'ünü ihraç ederek ihracatta da ilk sırada yer almaktadır. Dünya portakal suyu ihracatında ikinci sırayı 150 bin ton ile Meksika alırken, AB Ülkeleri 116 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadırlar.

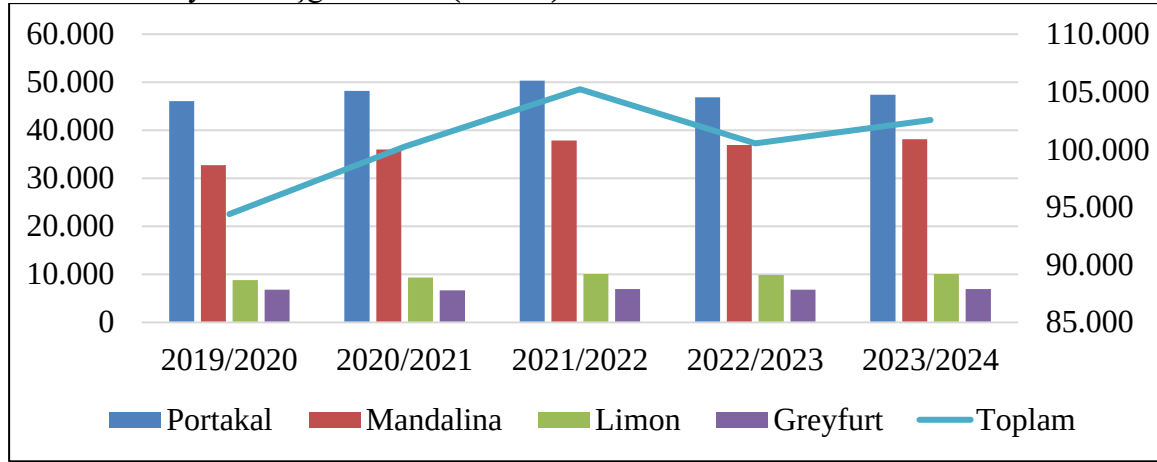
Tablo 1. Dünyada turunçgil üretimi (bin ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2019/2020	46.078	32.711	8.806	6.797	94.392
2020/2021	48.173	36.026	9.362	6.681	100.242
2021/2022	50.319	37.852	10.091	6.965	105.227
2022/2023	46.880	36.950	9.859	6.840	100.529
2023/2024	47.404	38.151	10.061	6.930	102.546

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Son beş pazarlama yılında dünyada toplam turunçgil üretiminde %9 artış gerçekleşmiştir. En fazla artış %17 ile mandalina ve %14 ile limonda görülürken, portakal (%3) ve greyfurt (%2) üretiminde önemli bir değişiklik olmamıştır (Tablo 1).

Grafik 1. Dünya turunçgil üretimi (bin ton)

Kaynak: Tablo 1

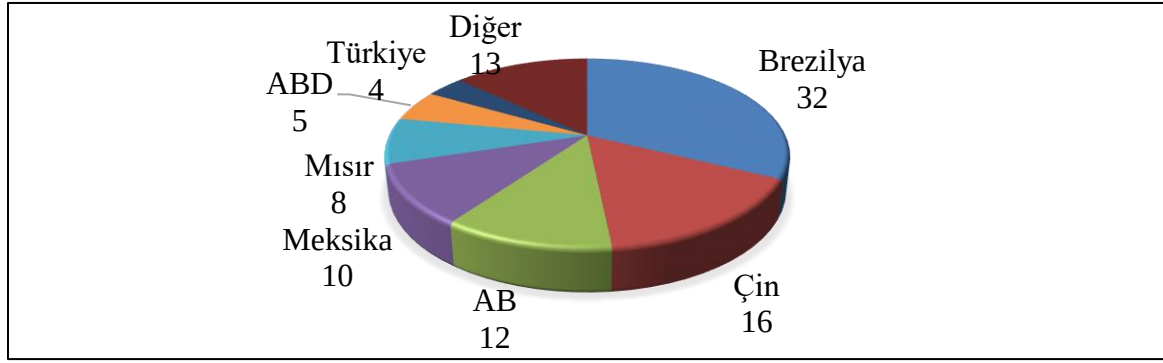
Son on pazarlama yılı içerisinde üretimi %3 oranında azalan portakal en çok yetiştiriciliği yapılan turunçgil türüdür (Ek Tablo 1). Dünya portakal üretiminde 2023/24 piyasa yılında önde gelen ülkeler üretim paylarına göre sırasıyla; Brezilya (%32), Çin (%16), AB (%12) ve Meksika (%10)'dır (Grafik 2).

Brezilya ağırlıklı olarak sanayilik portakal üretirken, ülkede en yaygın üretilen sanayilik portakal çeşidi Pera portakalıdır. ABD sofralık, Çin ise; hem sofralık hem sanayilik portakal çeşitleri üretmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti 2024 Narenciye Raporuna göre, en fazla portakal üretimi olan Jiangxi eyaletindeki üretimin bu yıl yüksek yağış miktarına bağlı olarak %15 oranında artması beklenmektedir. Bununla birlikte yine yüksek yağış nedeniyle Jiangxi bölgesindeki ürünlerin kalitesinde, bilhassa brix değerlerinde düşüş, Hunan ve Hebei eyaletlerinde daha düşük asidite ve daha yüksek kalite alınması beklenmektedir.

Geçen sezona göre üretimini %31 arttıran Türkiye 1,7 milyon tonluk üretim miktarı ile dünya portakal üretiminde 9. sıradan 7. sıraya yükselmiştir.

Grafik 2. Dünya portakal üretiminde önemli ülkeler (%) (2023/24)

Kaynak: Ek Tablo 1

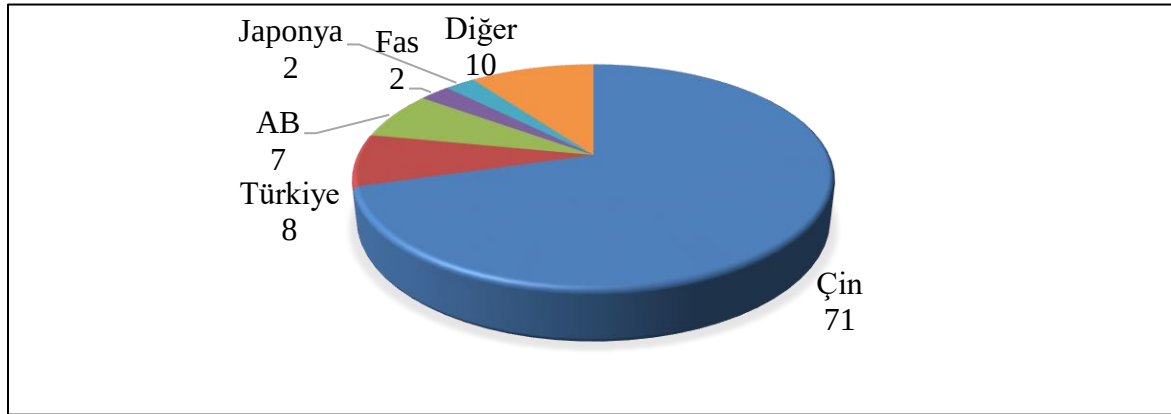
Son 10 sezon içerisinde dünyada üretimi %32 oranında artan mandalınanın 2023/24 pazarlama yılında üretiminin %71'i Çin tarafından karşılanmıştır. Çin'in anavatan olmasından kaynaklanan bir çeşit zenginliğine sahip olduğu bilinmekle birlikte; iç tüketimi yüksek olduğu için üretiminin %4'ünü ihracata ayırmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti 2024 Narenciye Raporuna göre, 2023/2024 sezonunda Çin'in turunçgil üretiminden olumlu hava koşulları ve önceki yıllarda yaşanan yeşillenme

hastalığının ardından toparlanan üretim alanları sayesinde, güçlü bir verim alınabilmektedir. Tüketicilerin fiyata duyarlılıkları artarken, talepte de artış beklenmektedir.

Üretimde söz sahibi olan diğer ülkeler sırasıyla Türkiye (%8) ve AB (%7)'dir. Türkiye 2,9 milyon tonluk üretim ile dünya mandalina üretiminde ikinci sırada yer almaktadır (Grafik 3).

Grafik 3. Dünya mandalina üretiminde önemli ülkeler (%) (2023/24)

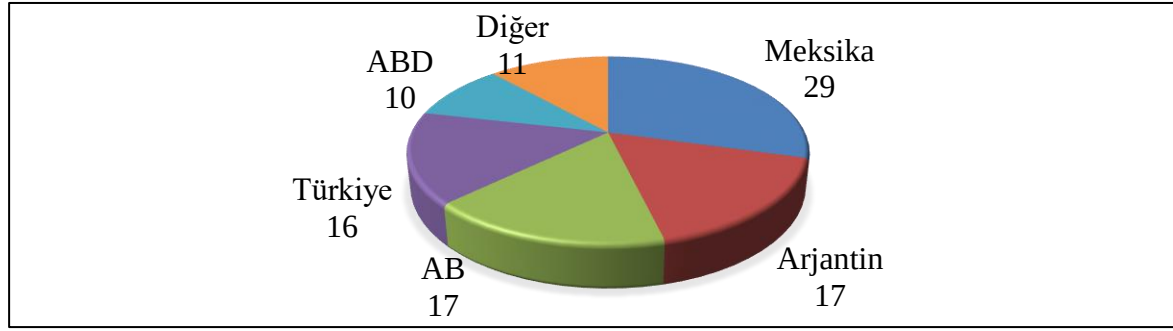

Kaynak: Ek Tablo 2

2023/24 pazarlama yılında dünya limon üretiminde Meksika %29 üretim payı ile lider konuma geçerken, %17 üretim payı ile Arjantin ikinci, %17 ile AB üçüncü sırada yer almıştır (Grafik 4). Türkiye özellikle kütdiken çeşidinin sağladığı avantajlarla

ticarete öne çıkarken, 1,6 milyon tonluk limon üretimi ile dördüncü sırada yer almaktadır. 5. sırada yer alan ABD'nde Florida başta olmak üzere Kaliforniya, Texas ve Arizona önemli limon üretim merkezleridir.

Grafik 4. Dünya limon üretiminde önemli ülkeler (%) (2023/24)

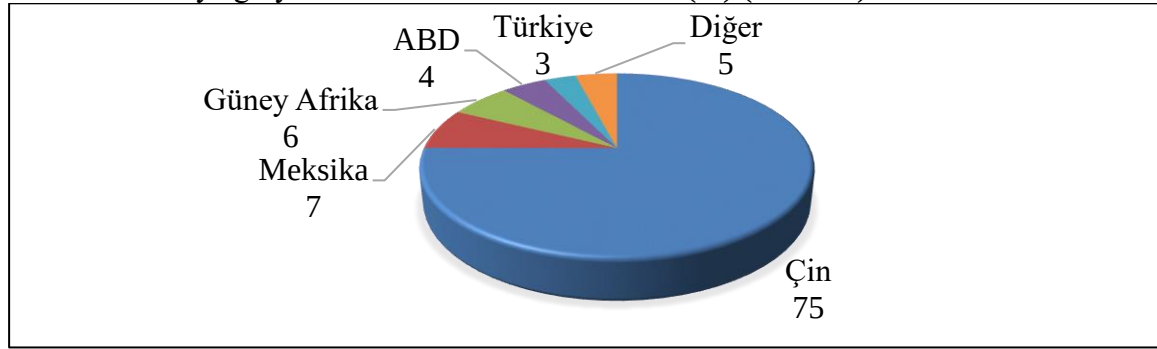

Kaynak: Ek Tablo 3

Son on yılda üretimi %11 oranında artan greyfurt raporda incelenen dört tür arasında en az yetiştirilen turunçgil türüdür. 2023/24 piyasa yılında dünya greyfurt üretiminin %75'ini karşılayan Çin üretimde lider

konumda bulunmaktadır. Çin'i Meksika (%7), Güney Afrika (%6) ve ABD (%4) izlemektedir. Türkiye 217 bin ton greyfurt üretimi ile dünya greyfurt üretiminde beşinci sırada yer almaktadır (Grafik 5).

Grafik 5. Dünya greyfurt üretiminde önemli ülkeler (%) (2023/24)

Kaynak: Ek Tablo 4

2.2. Dünyada Turunçgil Alanı ve Verimi

Dünyada 2022 yılı için turunçgil üretimine konu olan alan 9 milyon hektardır. Dikim alanlarının %44'ü portakal, %37'si mandalina, %15'i limon ve %4'ü greyfurt aittir. Son 5 yıl içerisinde turunçgil dikim alanlarında %12, mandalinada %25, limonda %14, portakalda %3, greyfurtta %2 oranında artış görülmüştür. Yine aynı yıl için hektar başına greyfurt verimi 25, portakal 19, limon 16 ve mandalina 13 ton olarak gerçekleşmiştir. Son beş yıl içerisinde dünya turunçgil üretimindeki artışın dikim alanlarındaki artışa bağlı olarak geliştiği, tür verimlerinde önemli bir artış olmadığı görülmektedir (Tablo 2).

FAO verilerine göre, 2022 yılı dünya portakal dikim alanlarının %50'si Hindistan, Brezilya, Çin ve Meksika, mandalina dikim alanlarının %73'ü Çin, limon dikim alanlarının %47'si Hindistan, Meksika ve Çin, greyfurt dikim alanlarının %59'u Çin, Vietnam ve Sudan'da bulunmaktadır (Ek tablo 9, 10, 11, 12). Aynı yılda portakal verimi en yüksek olan ülkeler sırasıyla Guyana (61 ton/ha), Arnavutluk (60 ton/ha), İran (49 ton/ha) iken, limon verim sıralaması Arnavutluk (68 ton/ha), Cook Adaları (53 ton/ha), Birleşik Arap Emirlikleri (47 ton/ha) olmuştur. Mandalina verim sıralamasında ise önde gelen ülkeler; İran (35 ton/ha), Arnavutluk (33 ton/ha), Peru (31

ton/ha), iken, greyfurt verim sıralamasında (45 ton/ha) önde gelen ülkeler olmuştur (Ek İsrail (70 ton/ha), Paraguay (46 ton/ha), Çin tablo 5, 6, 7, 8).

Tablo 2. Dünyada turunçgil alanı (bin ha) ve verimi (ton/ha)

	2018		2019		2020		2021		2022	
	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim
Greyfurt	385	23,5	372	25,5	376	25,4	382	25,4	394	24,8
Limon	1.168	16,7	1.255	15,8	1.287	15,9	1.350	16,0	1.334	16,1
Mandalina	2.680	12,9	3.026	12,9	3.030	12,9	3.186	13,3	3.344	13,2
Portakal	3.856	19,1	3.946	19,3	3.971	19,3	3.979	19,2	3.977	19,2

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 11.09.2024)

2.3. Dünyada Turunçgil Tüketimi

Dünyada 2023/24 pazarlama yılında 80 milyon ton taze turunçgil tüketimi gerçekleşmiş olup, tüketimin %45'i mandalina, %38'i portakal, %9'u limon, %8'i greyfurta aittir. Turunçgillerin gün geçtikçe farklı kullanım alanlarının (meyve suyu sanayi, kurutulmuş portakal kabuğu, uçucu yağ sanayi gibi) gelişmesi ile birlikte talebinde de bir artış gözlenmiş ve son beş sezon içerisinde toplam turunçgil tüketiminde %10 artış görülmüştür. En fazla artış mandalina (%16) ve limon (%16) tüketiminde görülmekte iken, portakalda %4, greyfurtta ise %3 artış olmuştur (Tablo 3).

USDA verilerine göre, 2023/24 sezonunda dünya taze portakal tüketiminde önde gelen ülkeler Çin (%24), AB (%18) ve Brezilya (%14) olmuştur. Son beş pazarlama yılı incelendiğinde; %85 ile en fazla tüketim

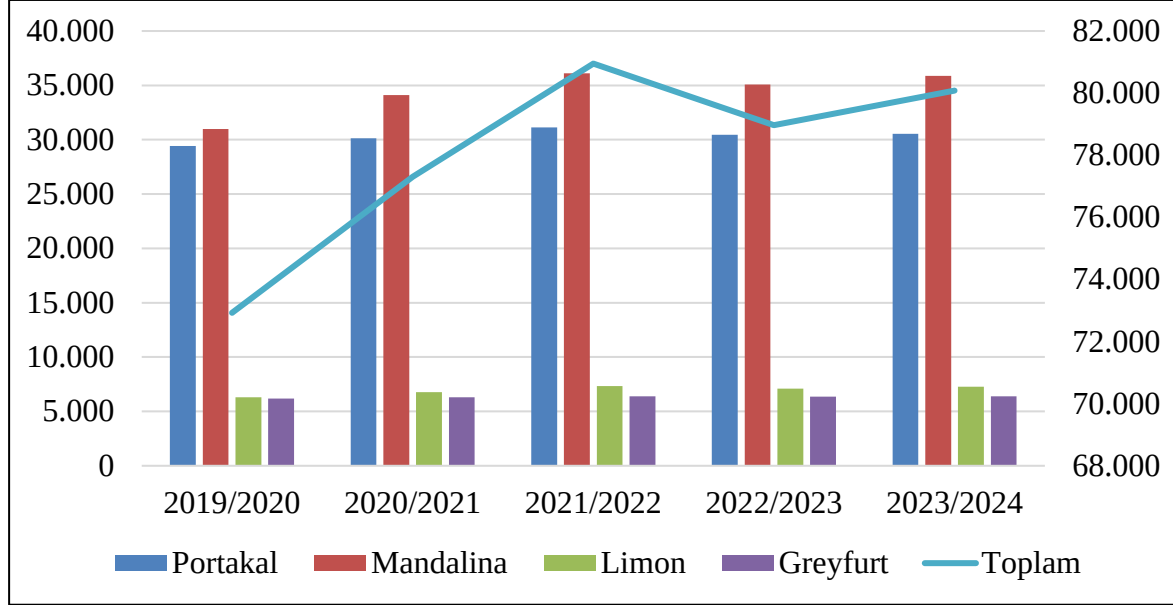
artışı Şili'de görülürken, en fazla azalma %35 ile Hong Kong'da olmuştur. Mandalina tüketiminde Çin (%71), AB (%7) ve Türkiye (%5) önde gelen ülkelerden olup son beş pazarlama yılı içerisinde %201 ile en fazla tüketim artışı Türkiye'de, %16 ile en fazla azalma Ukrayna'da görülmüştür. Meksika (%26), AB (%24) ve ABD (%20) limon tüketiminde ilk üç sırada yer alırken, greyfurt tüketiminde ise Çin %79 ile en önemli tüketici ülke olmuştur. Limonda son beş pazarlama yılı içerisinde %61 ile en fazla taze iç tüketim artışı Türkiye'de, greyrutta ise %150 ile İsrail'de görülmüştür.

Tablo 3. Dünyada taze turunçgil tüketimi (bin ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2019/2020	29.433	30.993	6.301	6.199	72.926
2020/2021	30.143	34.093	6.786	6.289	77.311
2021/2022	31.131	36.110	7.333	6.377	80.951
2022/2023	30.464	35.068	7.090	6.348	78.970
2023/2024	30.548	35.876	7.284	6.377	80.085

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Grafik 6. Dünyada taze turunçgil tüketimi (bin ton)

Kaynak: Tablo 3

2.4. Dünyada Turunçgil Ticareti

Narenciye, geniş bir tür ve çeşitlilik yelpazesi, uzun hasat dönemleri, etkileyici muhafaza özellikleri, taşınabilirlik avantajları ve endüstriyel kullanım potansiyeli gibi özellikleri nedeniyle dünya genelinde ve özellikle Türkiye’de önemli bir tarımsal ürün grubunu oluşturmaktadır. Bu özellikler başta portakal, mandalina, limon ve greyfurt olmak üzere ticari olarak yaygın

olarak üretilen meyve türleri için geçerli olmaktadır. Bu meyveler, üretimden başlayarak pazarlama, endüstriyel işleme, taşıma, iç ve dış ticaret aşamalarında bir dizi iş olanağı sunmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle, narenciye endüstrisi hem tarımsal sektöre hem de genel ekonomiye önemli katkılarda bulunmaktadır (Turgut M., Ersöz C., 2024).

2.4.1. Dünyada turunçgil ihracatı

Dünyada 2023/24 pazarlama yılında 11,7 milyon ton turunçgil ihracatı yapılmıştır. İhracatta en yüksek paya %38 ile portakal sahip iken, portakalı %35 ile mandalina, %21 ile limon ve %5 ile greyfurt takip etmiştir. Son beş pazarlama yılı içerisinde, mandalinada %27, limonda %9 ihracat artışı

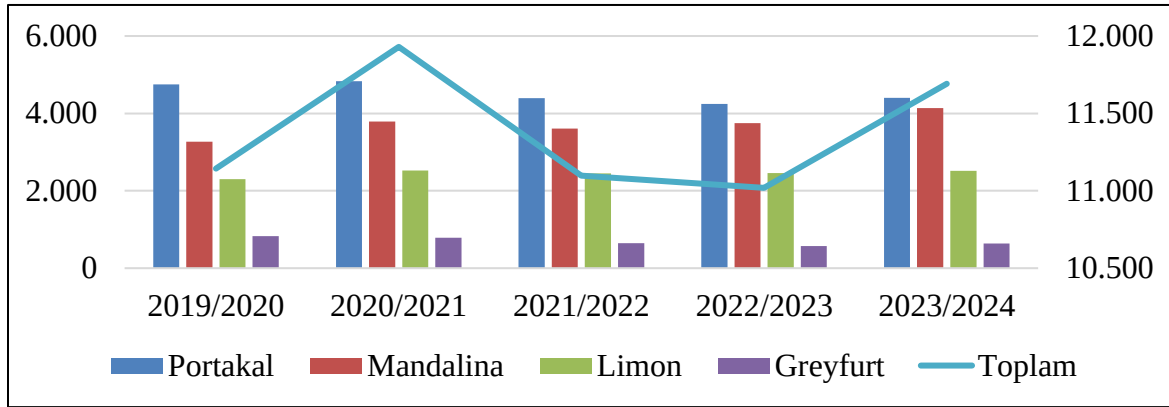
görülmürken, portakal (%7) ve greyfurtta (%23) azalma görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Dünyada turunçgil ihracatı (bin ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2019/2020	4.749	3.265	2.301	829	11.144
2020/2021	4.835	3.787	2.522	786	11.930
2021/2022	4.391	3.608	2.449	650	11.098
2022/2023	4.242	3.747	2.460	570	11.019
2023/2024	4.402	4.140	2.512	638	11.692

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Grafik 7. Dünyada turunçgil ihracatı (bin ton)

Kaynak: Tablo 4

2023/24 pazarlama yılında 4,4 milyon ton olarak gerçekleşen dünya portakal ihracatında ilk sırayı %40'lık pay ile Mısır almaktadır. Mısır'ı %25 ile Güney Afrika ve %8 ile ABD izlemektedir. Aynı yılda mandalina ihracatında önde gelen ülkeler

sırasıyla Çin (%25), Türkiye (%25) ve Güney Afrika (%16) olur iken, limon ihracatında Türkiye (%28), Meksika (%27) ve Güney Afrika (%23), greyfurt ihracatında ise, Güney Afrika (%34), Çin (%31) ve Türkiye (%19) olmuştur (Tablo 5).

Tablo 5. Dünya turunçgil ihracatında önde gelen ülkelerin ihracat miktarı (bin ton) ve payları (%) (2023/24)

Portakal			Mandalina			Limon			Greyfurt		
	Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%
Mısır	1.750	40	Çin	1.050	25	Türkiye	700	28	G. Afrika	218	34
G. Afrika	1.080	25	Türkiye	1.045	25	Meksika	690	27	Çin	195	31
ABD	342	8	G. Afrika	670	16	G. Afrika	585	23	Türkiye	122	19
AB	300	7	Fas	400	10	Arjantin	221	9	İsrail	40	6
Türkiye	275	6	AB	295	7	AB	140	6	ABD	23	4
Diğer	655	14	Diğer	680	17	Diğer	176	7	Diğer	40	6
Dünya	4.402	100	Dünya	4.140	100	Dünya	2.512	100	Dünya	638	100

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

2.4.2. Dünyada turunçgil ithalatı

Dünyada 2023/24 pazarlama yılında 11 milyon ton civarında turunçgil ithalatı gerçekleşmiştir. Bu ithalatın %41'i portakal, %31'i mandalina, %23'ü limon ve %5'i greyfurta aittir. Son 5 sezon içerisinde dünya

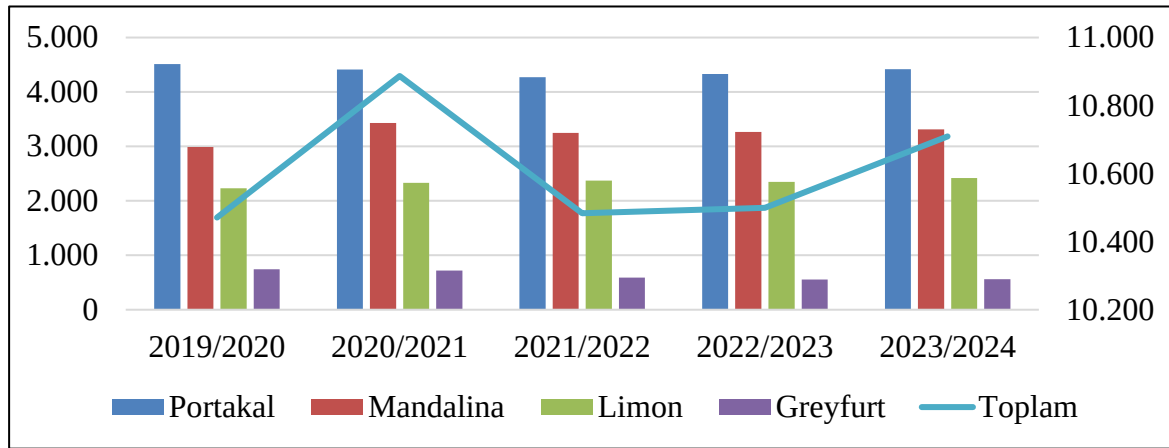
greyfurt ithalatında %25, portakal ithalatında %2 oranında azalma görülürken, mandalina (%11) ve limon (%8) ithalatında artış görülmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Dünya turunçgil ithalatı (bin ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2019/2020	4.512	2.987	2.231	741	10.471
2020/2021	4.410	3.429	2.331	717	10.887
2021/2022	4.272	3.250	2.371	591	10.484
2022/2023	4.331	3.266	2.351	552	10.500
2023/2024	4.417	3.314	2.419	559	10.709

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Grafik 8. Dünyada turunçgil ithalatı (bin ton)

Kaynak: Tablo 6

USDA verilerine göre, 2023/24 pazarlama yılında dünya portakal ithalatı 4,4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. İthalatta ilk sırayı AB ülkeleri (%25) alırken, AB ülkelerini Rusya (%11) ve Suudi Arabistan (%10) izlemektedir. Aynı sezonda mandalina

ithalatında Rusya, ABD ve AB önde gelen ülkeler arasındayken, limon ithalatında ABD, AB ve Rusya, greyfurt ithalatında ise AB, Çin ve Rusya önde gelen ülkelerdir (Tablo 7).

Tablo 7. Dünya turunçgil ithalatında önde gelen ülkelerin ithalat miktarı (bin ton) ve payları (%) (2023/24)

Portakal			Mandalina			Limon			Greyfurt		
	Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%
AB	1.090	25	Rusya	830	25	ABD	904	37	AB	210	38
Rusya	485	11	ABD	475	14	AB	600	25	Çin	85	15
S. Arabistan	430	10	AB	470	14	Rusya	255	11	Rusya	85	15
Irak	280	6	Vietnam	360	11	S. Arabistan	162	7	Japonya	35	6
B. Arap Em.	275	6	B. Krallık	298	9	B. Krallık	145	6	ABD	34	6
Diğer	1.857	42	Diğer	881	27	Diğer	353	14	Diğer	110	20
Dünya	4.417	100	Dünya	3.314	100	Dünya	2.419	100	Dünya	559	100

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

2.5. Dünya Turunçgil Fiyatları

Dünya turunçgil üretici fiyatları incelendiğinde; 2022 yılında önemli üretici ülkeler içerisinde portakalda ton başına ABD 464 \$ ile dünyadaki en yüksek üretici fiyatına sahip iken, Mısır 378 \$/ton ile ikinci sırada yer almaktadır. Mandalinada en

yüksek üretici fiyatına Japonya sahip iken, ikinci sırada ABD yer almaktadır. Limonda en yüksek üretici fiyatına sahip olan ülkeler İsrail ve Güney Afrika, greyfurtta ise İran ve İsrail'dir (Tablo 8).

Tablo 8. Dünya turunçgil üretici fiyatları (\$/Ton)

	Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Portakal	Çin	468	1741	736	730	-
	ABD	521	353	361	395	464
	Mısır	106	293	444	-	378
	Türkiye	162	184	209	229	224
	Brezilya	153	141	125	-	164
	Meksika	112	104	140	141	149
	Japonya	2660	2370	2461	2376	2167
Mandalina	Avustralya	1605	1535	1473	1676	-
	ABD	790	768	963	788	1052
	Güney Afrika	539	366	404	435	379
	Türkiye	169	156	182	177	321
	Fas	151	167	298	344	230
	İsrail	888	865	1047	1065	1059
Limon	Güney Afrika	506	1798	886	887	982
	ABD	889	783	673	824	613
	Fas	341	284	342	-	-
	Meksika	285	337	306	328	425
	Türkiye	293	298	289	156	354
	İran	428	495	761	995	1181
Greyfurt	İsrail	902	956	919	740	869
	ABD	451	404	432	570	497
	Türkiye	184	185	139	121	310
	Güney Afrika	396	201	399	420	284
	Meksika	149	177	152	153	174

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 18.09.2024)

3. TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye, 2023 yılında yaklaşık 7,9 milyon ton turunçgil üretimi gerçekleştirmekle birlikte, üretimin neredeyse tamamı Ege ve Akdeniz Bölgeleri'nden sağlanmaktadır. Adana, Mersin, Antalya, Hatay, Muğla ve Aydın illerinde turunçgil üretiminin

yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye toplam portakal üretiminin %85'i, mandalina üretiminin %91'i, limon üretiminin %94'ü, greyfurt üretiminin %97'si Akdeniz Bölgesi'nde gerçekleştirilmektedir.

3.1. Türkiye'de Turunçgil Üretimi

Türkiye dünya turunçgil üretim alanlarının en kuzey sınırında yerini almaktadır. Ekolojik koşulların elverişli olması nedeniyle turunçgil yetiştiriciliği hızla gelişmiş, son yıllarda turunçgil ağacı sayısında belirgin bir artış olmuştur. Türkiye'de yetiştirilen turunçgil türleri ve çeşitlerinin üretim dönemleri türlere göre

farklılık göstermekle birlikte Eylül ayında başlayıp Haziran ayına kadar devam edebilmektedir.

USDA 2024 Narenciye Raporu'na göre; 2023 bahar döneminde yağışların az olması nedeniyle kalite ve meyve iriliğinde sorunlar yaşanmıştır. Olağandışı iklim faktörleri

2023/24 sezonunda aşırı üretime neden olmuş ve ürün kalitesini olumsuz etkilemiştir. Üretici, ürünlerini daha düşük fiyatlarla ve üretim maliyetinin altında satmak zorunda kalmış, yüksek girdi maliyetleri ve düşük satış fiyatları nedeniyle limon ağaçları üreticiler tarafından kesilmiş ve ekim alanları daha karlı olan diğer bahçe bitkilerine dönüştürülmüştür. Aynı durumun mandalina ağaçlarında da görülmesi beklenmektedir.

TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri'ne göre, 2023 yılında 2 milyon 953 bin ton mandalina, 2 milyon 326 bin ton limon, 2 milyon 311 bin ton portakal, 285 bin ton greyfurt, 3 bin 581 ton turunç üretimi gerçekleşmiştir. Üretimin %37'si mandalina, %30'u limon, %29'u portakal ve %4'ü greyfurta ait olmuştur. Toplam turunçgil üretiminde ilkbahardaki olumlu hava koşulları ve son yıllarda dikilen yeni meyve bahçeleri nedeniyle bir önceki yıla göre %67, limonda %76, portakalda %75, mandalinada %58, greyfurtta %44 ve turunçta %28 artış gözlenmiştir.

Ürün çeşitlerine bakıldığında; 2023 yılında portakal üretiminin %65'inin Washington, %33'ünün diğer ve %3'ünün Yafa çeşidi

portakala ait olduğu görülmektedir. En fazla üretilen mandalina çeşidi ise üretimin %54'ünü karşılayan diğer mandalina çeşitleri ve %41 ile Satsuma olmuştur.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın bazı tarımsal ürünlerin üretimini planlamak üzere hazırladığı Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik gereğince; yeni bahçe tesisi kurma koşullarına haiz olması halinde, Türkiye İstatistik Kurumu kayıtlarında son yıla ait yeterlilik oranı yüzde yüzelli ve üzeri olan ürünler için kurulun aksine bir kararı olmadığı müddetçe bahçe tesisine izin verilmemektedir. Kurul, belirtilen şartlar ve ihracat durumunu da değerlendirerek ürün veya ürün grupları ile havza veya işletme bazında yeni bahçe tesisine izin verebilmektedir. Mevcut bağ ve bahçenin sökülerek farklı bir türle tesis edilmesine yönelik başvurular teknik komitenin gerekçeli raporu değerlendirilerek karara bağlanmaktadır (Resmi Gazete, 2023).

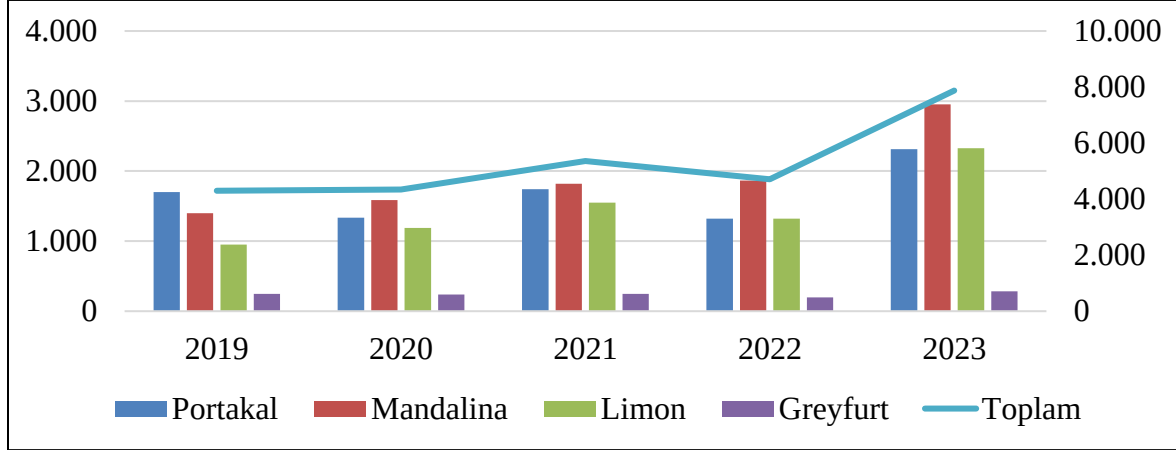
Türkiye'de 2019 ve 2023 yılları arasındaki turunçgil üretimi incelendiğinde toplam turunçgil üretiminin 2019 yılına göre %83 oranında arttığı görülmektedir. Üretimdeki en fazla artış %156 ile diğer mandalina çeşitlerinde ve %145 ile limonda görülmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Türkiye'de turunçgil üretimi (ton)

Ürün	2019	2020	2021	2022	2023
Portakal (Washington)	1.242.000	932.466	1.185.796	856.424	1.500.257
Portakal (Yafa)	57.000	56.002	60.323	46.693	57.867
Portakal (Diğer)	401.000	345.507	495.881	418.883	753.211
Toplam Portakal	1.700.000	1.333.975	1.742.000	1.322.000	2.311.335
Mandalina (Satsuma)	681.000	767.482	801.780	854.720	1.223.181
Mandalina (Klemantin)	90.000	93.117	97.761	86.121	123.896
Mandalina (King)	5.000	7.083	7.152	5.793	8.452
Mandalina (Diğer)	624.000	717.947	912.307	918.366	1.597.246
Toplam Mandalina	1.400.000	1.585.629	1.819.000	1.865.000	2.952.775
Limon	950.000	1.188.517	1.550.000	1.323.000	2.325.726
Greyfurt	249.185	238.012	249.000	198.000	284.565
Turunç	2.230	2.609	2.615	2.808	3.581
Genel Toplam	4.301.415	4.348.742	5.362.615	4.710.808	7.877.982

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 19.09.2024)

Grafik 9. Türkiye turunçgil üretimi (bin ton)

Kaynak: Tablo 9

Türkiye’de 2023 yılında portakal üretiminin %85’i Akdeniz, %15’i Ege Bölgesi’nden karşılanmıştır. Aynı yılda Türkiye’de gerçekleşen 2,3 milyon ton portakal üretiminde %27 üretim payı ile Adana ilk sırada yer alırken, Adana’yı Antalya (%25) ve Hatay (%21) illeri takip etmektedir (Grafik 10).

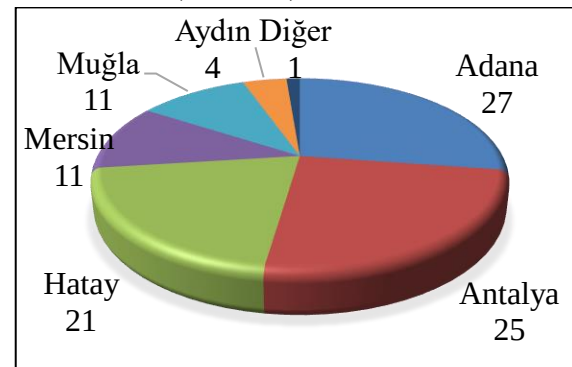
2023 baharındaki olumlu hava koşulları nedeniyle portakal verimi artmıştır, verim artışı ise çoğunlukla, toplam portakal üretiminin yüzde 65’ini oluşturan Washington çeşidinde görülmüştür.

Türkiye’de genellikle sofralık tüketim için Washington Navel grubu portakallar üretilirken, meyve suyu sanayisi için ise Valencia grubu portakallar tercih edilmektedir. Washington Navel grubu portakalların üretim öncesi ve sonrasında kaliteli portakal çeşitlerinin sınırlı olması nedeniyle, portakal üretim sezonu bu grupta başlamakta ve Valencia grubu ile sona ermektedir. Taracco, Moro (Kan Portakalı), Shamoti (Yafa Portakalı), Hamlin, Alanya dilimli, Finike Yerli gibi az miktarda da olsa çeşitli portakal türleri üretilmektedir. Son yıllarda sofralık portakal periyodunu uzatmak amacıyla, Washington Navel portakalından önce olgunlaşan Fukumoto

portakalı ile daha sonra olgunlaşan Lane late portakalı ve likopen içeriği nedeniyle antioksidan kapasitesi yüksek olan Cara Cara Navel portakalları önem kazanmıştır (Turgut M., Ersöz C., 2024).

Akdeniz meyve sineği kalite ve miktar kayıplarına neden olan önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Zararlıyla mücadele kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı, il müdürlükleri ve üye dernekler aracılığıyla çiftçilere meyve sineklerine yönelik feromon tuzaklarının ücretsiz dağıtımı yapılmaktadır (USDA, 2024).

Grafik 10. Türkiye portakal üretiminde önemli iller (2023, %)

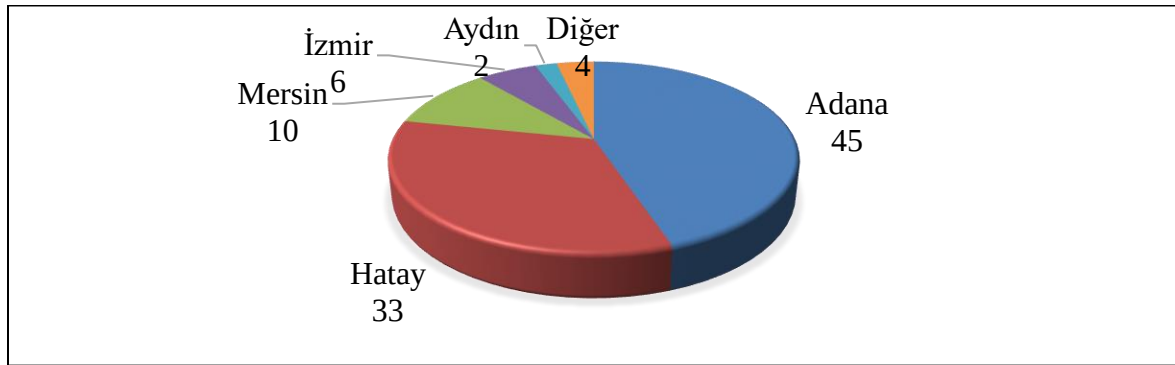
Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 19.09.2024)

Türkiye’de 2023 yılında mandalina üretimi, bahar yağmurları ve Mart 2023’te çiçeklenme sırasındaki olumlu sıcaklık koşulları nedeniyle önceki yıla göre %58 artarak yaklaşık 3 milyon tona ulaşmış olup, üretimin %91’i Akdeniz, %9’u Ege Bölgesi’nden karşılanmıştır. İllere göre mandalina üretimine bakıldığında ise, aynı yılda %45 üretim payı ile Adana’nın Türkiye mandalina üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Adana’yı Hatay (%33) ve Mersin (%10) illeri izlemektedir (Grafik 11). Aynı yılda Türkiye’de üretilen mandalina çeşitlerinin %41’ini 1,2 milyon ton üretim miktarı ile Satsuma, %54’ünü diğer, %4’ünü

Klemantin çeşidi mandalinalar oluşturmuştur (Ek Tablo 21).

Satsuma çeşidi en çok üretilen çeşit olup, hem iç tüketim hem de ihracat açısından büyük önem taşımaktadır. W.Murkot çeşidi tüketiciler tarafından tercih edilmesi nedeniyle önemli derecede üretilmektedir, ancak üreticiler gelecek yıl fazla üretim ile birlikte karlılığın azalmasından endişe duymaktadır. 2023 baharında yaşanan yağışların mandalina boyutlarının önceki sezonlara göre küçük olmasına neden olduğu, mandalinaların ülkelerin ithalat standartlarına uygun olmayabileceği belirtilmektedir (USDA, 2024a).

Grafik 11. Türkiye mandalina üretiminde önemli iller (2023, %)

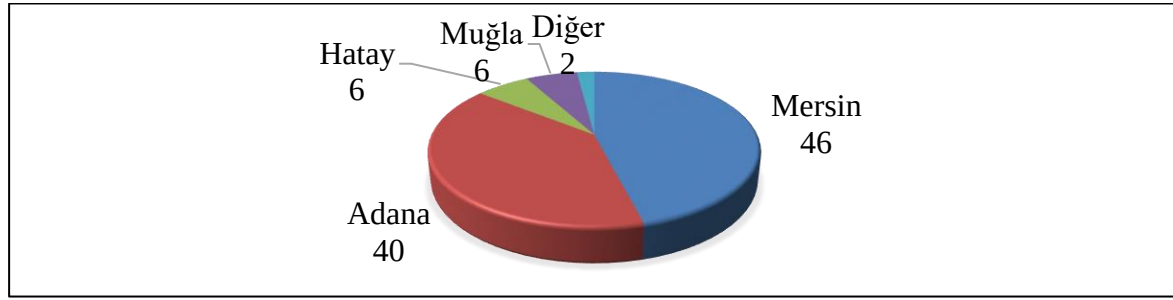
Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 19.09.2024)

Türkiye’de 2023 yılında 2,3 milyon ton limon üretimi gerçekleşmiş olup, üretimin %94’ünü Akdeniz, %6’sını Ege Bölgesi karşılamıştır. Üretimde bir önceki yıla göre olumlu iklim koşulları sebebi ile %76 artış görülmektedir. İllerin limon üretimlerine bakıldığında ise aynı yılda %46 üretim payı ile Mersin’in Türkiye limon üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mersin’i Adana (%40) ve Hatay (%6) illeri izlemektedir (Grafik 12).

İklim değişikliği ve kontrolsüz ağaç dikiminden dolayı meyve bahçelerinde kalite kaygıları, hastalık ve zararlı sorunları önceki sezona göre daha fazla ortaya çıkmaktadır. 2021’deki ihracat kısıtlamaları ve 2022’deki don zararlarının ardından artan

rekoltelerden kaynaklanan fiyat düşüşleri görülmektedir. Akdeniz Bölgesi’ndeki erkenci limon çeşitleri ise ağustos ve temmuz aylarında sıcaklık koşullarının yüksek olması ve nem oranının düşük olması nedeniyle çok daha küçük ve kalitesizdir. Mayer çeşidinin üretimi soğuk hava şartlarına daha dayanıklı olduğu için bu seneye kadar sürekli artış göstermiş ve 2023/24 sezonu Mayer çeşidi limonlarla başlamıştır. Enterdonat çeşidi don ve soğuk gibi olumsuz hava koşullarından dolayı azalmaktadır. Üretim ve ihracatta yaşanan ekonomik zorluklar nedeniyle limon ağaçları kesilerek diğer meyve veren ağaçlara dönüştürülerek karlılık artırılmıştır (USDA, 2024a).

Grafik 12. Türkiye limon üretiminde önemli iller (2023, %)

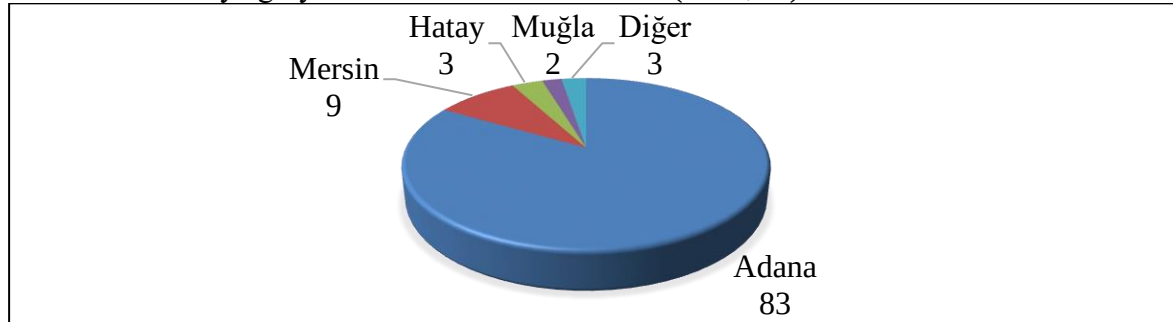

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 19.09.2024)

Türkiye’de 2023 yılında 285 bin ton olarak gerçekleşen greyfurt üretiminin %97’si Akdeniz, %3’ü Ege Bölgesi’nden karşılanmıştır. Üretimde olumlu iklim koşulları nedeniyle bir önceki sezona göre %44 artış görülmektedir. İllere göre greyfurt üretimine bakıldığında aynı yılda %83

üretim payı ile Adana’nın Türkiye greyfurt üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Adana’yı Mersin (%9) ve Hatay (%3) illeri izlemektedir (Grafik 13). Turunç üretiminde ise, geçen yıla göre %28 üretim artışı görülmüştür.

Grafik 13. Türkiye greyfurt üretiminde önemli iller (2023, %)

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 19.09.2024)

3.2. Türkiye’de Turunçgil Alanı ve Verimi

Türkiye’de turunçgil meyvelikleri 2023 yılında 1,8 milyon da alana sahip olmuştur. Beş yıl öncesine göre, toplu meyveliklerin alanı %21, limon alanları %40, mandalina alanları %29 oranında artmış, portakal (%1) ve greyfurt (%6) alanlarında ise azalma görülmüştür. Mandalinada Satsuma, Klemantin ve King dışındaki çeşitlerden oluşan diğer mandalinalar grubunun dikim alanındaki artış (%56) önemli orandadır. Portakalda Yafa ve Washington çeşitlerinin dikim alanlarında da azalma görülürken diğer portakal çeşitlerinde %31 alan artışı görülmektedir. 2023 yılında toplam

turunçgil alanının %38’ini mandalina, %31’ini limon, %27’sini portakal ve %3’ünü greyfurt oluşturmuştur. Tablo 10’da yer alan bazı çeşitlerde görülen verim düşüklüğünün ekonomik ömrünü tamamlayan ağaçlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Son 5 yıl içerisinde tüm turunçgil türlerinde önemli oranlarda verim artışı görülmekle beraber %64 ile en fazla artış Satsuma’da görülmüş, Satsuma’yı King (%57), diğer mandalina çeşitleri (%57), limon (%56) ve diğer portakal çeşitleri (%42) takip etmektedir.

Tablo 10. Türkiye'de turunçgil toplu meyveliklerin alanı (bin da) ve meyve veren ağaç başına ortalama verim (kg/meyve veren ağaç)

	2019		2020		2021		2022		2023	
	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim
Toplam Portakal	502	-	460	-	481	-	495	-	495	-
Portakal (Was.)	348	134	310	108	308	140	306	101	305	176
Portakal (Yafa)	18	110	14	114	14	120	13	99	11	137
Portakal (Diğer)	137	125	136	109	159	135	176	104	179	178
Toplam Mandalina	536	-	598	-	607	-	679	-	693	-
Mandalina (Satsuma)	249	91	268	101	255	107	263	104	263	149
Mandalina (Klem.)	30	95	29	104	28	107	29	90	29	130
Mandalina (King)	2	93	2	125	2	123	2	96	2	146
Mandalina (Diğer)	255	93	299	97	322	107	384	89	399	146
Limon	402	97	469	107	522	114	554	90	564	151
Greyfurt	52	203	51	201	50	209	50	184	49	267
Turunç	0	41	0	38	0	38	0	40	0	51
Toplam	1.492	-	1.578	-	1.660	-	1.778	-	1.801	-

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 23.09.2024)

Türkiye'nin son beş yıl içerisinde turunçgil türlerinde meyve veren ve vermeyen ağaç sayıları incelendiğinde, toplam meyve veren turunçgil ağacı sayısında 2019 yılına göre %27 oranında, vermeyen ağaç sayısında ise aynı yıla göre %43 oranında artış görülmüştür. Meyve veren ağaç sayılarında en fazla artış diğer mandalina çeşitlerinde

(%63) görülürken, en fazla azalma Yafa çeşidi portakalda (%19) görülmüştür. Meyve vermeyen yaşta ağaç sayılarına baktığımızda ise, 2019 yılına göre en fazla artış %223 ile diğer portakal ağaç sayılarında görülürken, en fazla azalma %65 ile turunç ağacı sayısında görülmüştür (Tablo 11).

Tablo 11. Türkiye'de turunçgil meyve veren ve meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı (bin adet)

	2019		2020		2021		2022		2023	
	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.
Toplam Portakal	12.985	866	12.307	1.052	12.625	1.210	12.966	1.786	13.178	1.653
Washington	9.247	457	8.645	396	8.447	388	8.475	428	8.529	398
Yafa	519	29	490	49	504	45	469	32	422	25
Diğer	3.220	380	3.171	607	3.674	777	4.021	1.326	4.227	1.229
Toplam Mandalina	15.183	4.158	15.926	5.841	16.987	5.571	19.620	5.054	20.173	5.232
Satsuma	7.489	1.733	7.569	2.341	7.491	2.046	8.252	792	8.216	810
Klemantin	945	75	899	78	912	68	961	80	955	75
King	54	5	57	6	58	4	60	4	58	4
Diğer	6.695	2.345	7.401	3.417	8.526	3.453	10.347	4.178	10.943	4.342
Limon	9.798	3.238	11.139	4.391	13.540	4.112	14.699	4.677	15.443	4.968
Greyfurt	1.229	42	1.184	44	1.189	28	1.073	69	1.067	64
Turunç	54	23	69	8	69	8	70	8	70	8
Genel Toplam	39.249	8.327	40.625	11.406	44.4100	10.929	48.428	11.593	49.930	11.925

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 23.09.2024)

3.3. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi

Türkiye’nin turunçgil tüketimi 2022/23 sezon içerisinde %4 azalma görülmekle pazarlama yılında 2,5 milyon ton civarında gerçekleşmiştir. Toplam turunçgil tüketiminin %37’si mandalina, %33’ü portakal, %26’sı limon ve %4’ü greyfurt aittir. Toplam turunçgil tüketiminde son 5

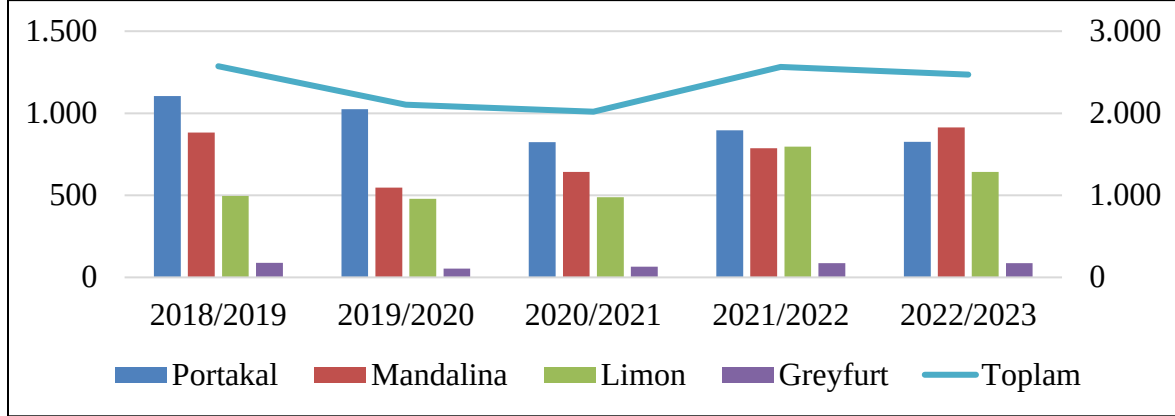
sezon içerisinde %4 azalma görülmekle birlikte, en fazla azalma %25 ile portakal tüketiminde gerçekleşmiş, limon tüketiminde ise %29 artış gözlenmiştir (Tablo 12).

Tablo 12. Türkiye’de turunçgil tüketimi (bin ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam*
2018/2019	1.105	882	497	89	2.573
2019/2020	1.025	547	478	53	2.103
2020/2021	823	643	488	65	2.019
2021/2022	897	786	797	86	2.566
2022/2023	827	914	643	87	2.471

Kaynak: TÜİK Denge Tablosu, 2024 (Erişim Tarihi: 23.09.2024) *TEPGE Hesaplaması

Grafik 14. Türkiye’de turunçgil tüketimi (bin ton)

Kaynak: Tablo 10

2022/23 pazarlama yılında kişi başına turunçgil tüketimi 30,2 kg, portakal tüketimi 9,7 kg, mandalina tüketimi 10,7 kg, limon tüketimi 7,5 kg, greyfurt tüketimi 1,0 kg

olarak gerçekleşmiştir. Kişi başına toplam turunçgil tüketiminde son 5 sezon içerisinde önemli bir değişiklik olmazken, limon haricinde tüm türlerin kişi başı tüketiminde azalma görülmektedir.

Tablo 13. Türkiye’de kişi başına turunçgil tüketimi (kg) ve yeterlilik derecesi (%)

	Portakal		Mandalina		Limon		Greyfurt	
	Kişi Başına Tük.	Yeterlilik Or.	Kişi Başına Tük.	Yeterlilik Or.	Kişi Başına Tük.	Yeterlilik Or.	Kişi Başına Tük.	Yeterlilik Or.
2018/19	13,5	152,5	10,8	170,3	6,1	200,1	1,1	251,5
2019/20	12,3	147,1	6,6	232,8	5,7	179,8	0,6	424,9
2020/21	9,8	143,8	7,7	224,3	5,8	220,4	0,8	329,8
2021/22	10,6	172,2	9,3	210,5	9,4	176,0	1,0	260,1
2022/23	9,7	141,8	10,7	185,6	7,5	186,0	1,0	205,3

Kaynak: TÜİK Denge Tablosu, 2024 (Erişim Tarihi: 23.09.2024)

3.4. Türkiye’de Turunçgil Dış Ticareti

Narenciye üretimi ve ticareti, bir dizi uzmanlık alanında çalışan çok sayıda kişiye istihdam sağlarken, ürünlerin uzun süreli muhafaza özellikleri, ticaretin sürdürülebilirliğini artırarak yıl boyunca istikrarlı bir tedarik sağlamaktadır. Bu durum, narenciye endüstrisinin tarım, lojistik, gıda teknolojisi ve ticaret gibi çeşitli alanlarda uzmanlaşmış profesyoneller için öğrenim ve kariyer fırsatları sunan bir sektör haline gelmesine katkıda bulunmaktadır (Turgut M., Ersöz C., 2024).

Turunçgil ihracatı, Türkiye yaş meyve sebze ihracatında önemli bir paya sahiptir. 2024 yılı Ocak-Ekim ayları yaş meyve sebze ihracat rakamlarına göre; Türkiye toplam

yaş meyve sebze ihracat miktarının %35’i turunçgil, %34’ü taze meyve ve %31’i taze sebze ihracatını oluşturmaktadır (AKİB, 2024).

Adana Turunçgil Üreticileri Birliği (ADATÜB), 2023-2024 Üretim Sezonu Değerlendirme Raporu’na göre; ihracat pazarlarındaki barış ortamının bozulması ve ekonomik belirsizlikler üreticilerin satışlarını olumsuz etkilemektedir. Ana ihracat pazarı olan Rusya’daki savaş hali ve Rus para birimi olan rublenin değer kaybı ile ihracatçıların artan masraflarının yanında krediye ulaşımında yaşadıkları zorluklar sektörü sıkıntıya düşürmektedir.

3.4.1. Türkiye’de turunçgil ihracatı

Türkiye’de 2023/24 pazarlama yılında 2,1 milyon ton turunçgil ihracatı gerçekleşmiştir. Bu ihracatın %49’u mandalina, %32’si limon, %13’ü portakal ve %6’sı greyfurtan karşılanmaktadır. Son 5 yıllık veriler incelendiğinde toplam turunçgil ihracatında %28, limonda %65, mandalinada %37 artış görülürken,

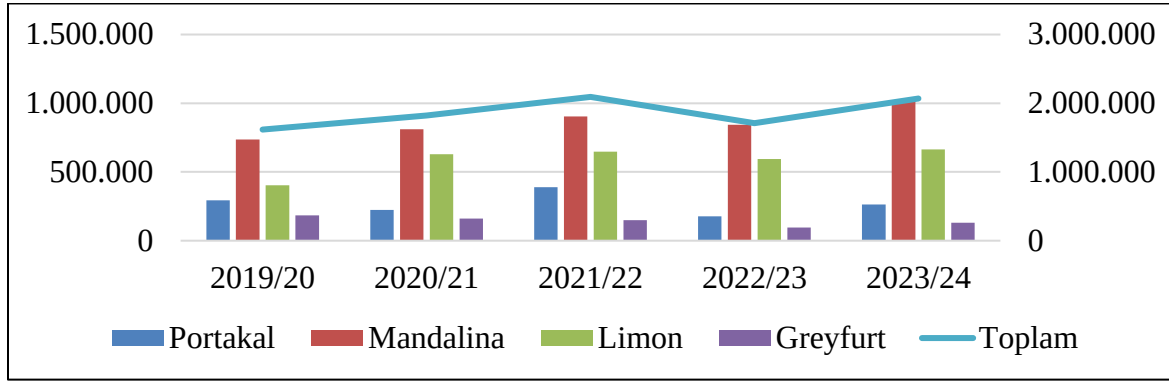
greyfurtta %30, portakal ihracatında %10 oranında azalma görülmektedir. Bir önceki pazarlama yılına göre ise toplam turunçgil ihracatında üretimdeki artışa bağlı olarak %21 artış görülmektedir (Tablo 14).

Tablo 14. Türkiye’de turunçgil ihracatı (ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2019/20	292.993	735.559	404.297	184.195	1.617.044
2020/21	222.856	810.474	629.893	160.505	1.823.729
2021/22	389.681	905.101	648.254	149.425	2.092.461
2022/23	177.625	843.081	595.136	96.406	1.712.247
2023/24	262.829	1.010.592	665.086	129.694	2.068.201

Kaynak: Ek Tablo 13, 14, 15, 16, Turunçgil Pazarlama Yılı: 01 Ekim-30 Eylül

Grafik 15. Türkiye’de turunçgil ihracatı (Ton)

Kaynak: Tablo 14

2023/24 pazarlama yılında Türkiye turunçgil ihracatında Rusya, Irak, Ukrayna, Romanya ve Polonya'nın önde gelen ülkeler olduğu görülmektedir (Tablo 15). Son dönemde Çin, Mısır, Fas gibi ülkelerin de hedef pazarları arasında bu ülkeler yer almaktadır.

Turunçgil ihracatında tercih edilen çeşitlerin üretiminin artırılması ile ürünlere işlenerek katma değer yaratılması yoluyla ihracat desteklenmeli ve mevcut pazarların korunması sağlanmalıdır.

Tablo 15. Türkiye turunçgil ihracatında önde gelen ülkelerin ihracat miktar (ton) ve payları (%) (2023/24)

Portakal			Mandalina			Limon			Greyfurt		
	Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%
Rusya	89.704	34	Rusya	495.356	49	Irak	165.076	25	Rusya	37.880	29
Irak	57.196	22	Irak	162.614	16	Rusya	149.797	23	Polonya	15.423	12
Ukrayna	31.328	12	Ukrayna	116.728	12	Polonya	42.117	6	Romanya	11.488	9
Suriye	21.285	8	Suriye	23.940	2	Romanya	35.284	5	Ukrayna	9.447	7
Romanya	8.378	3	Sırbistan	23.056	2	Ukrayna	34.092	5	Japonya	6.558	5
Diğer	54.938	21	Diğer	188.898	19	Diğer	238.721	36	Diğer	48.897	38
Türkiye	262.829	100	Türkiye	1.010.592	100	Türkiye	665.086	100	Türkiye	129.694	100

Kaynak: Ek Tablo 13, 14, 15, 16

3.4.2. Türkiye’de turunçgil ithalatı

Türkiye 2023/24 pazarlama yılında 11 bin ton turunçgil ithalatı gerçekleştirirken, ithalatta ilk sırayı %74'lük pay ile mandalınanın aldığı görülmektedir. Mandalınayı sırasıyla, limon (%16), portakal (%7) ve greyfurt (%3) izlemektedir.

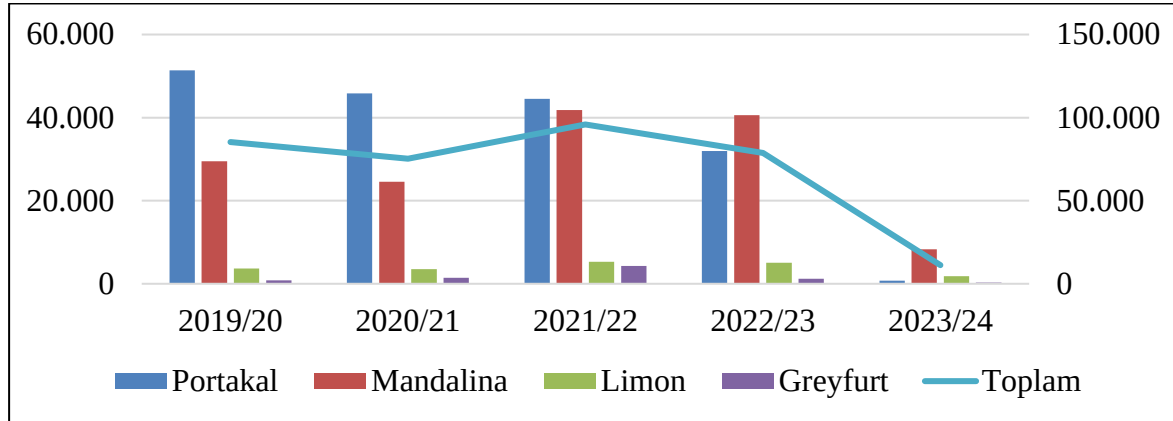
Son beş yıllık veriler incelendiğinde ise; 2019/20 sezonuna göre toplam turunçgil ithalatında %87, portakalda %99, mandalinada %72, greyfurtta %61, limonda %50 oranında azalma görülmektedir (Tablo 16).

Tablo 16. Türkiye’de turunçgil ithalatı (ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2019/20	51.383	29.490	3.677	820	85.369
2020/21	45.802	24.563	3.533	1.445	75.343
2021/22	44.517	41.795	5.308	4.258	95.879
2022/23	31.978	40.579	5.083	1.184	78.824
2023/24	757	8.302	1.830	317	11.206

Kaynak: Ek Tablo 17, 18, 19, 20, Turunçgil Pazarlama Yılı: 01 Ekim-30 Eylül

Grafik 16. Türkiye’de turunçgil ithalatı (ton)

Kaynak: Tablo 16

2022/23 sezonunda ithalatta her turunçgil türünde lider konumda olan KKTC’den 2023/24 sezonunda özellikle limon ve greyfurtta hiç ithalat yapılmadığı, portakal ve mandalinada ise önemli oranlarda azalma olduğu görülmektedir. Son pazarlama

yılında ithalatta görülen bu önemli düşüşün KKTC’de görülen yeşillenme hastalığına bağlı olduğu düşünülmektedir. Türkiye’nin özellikle Brezilya ve Çin’e limon ve greyfurt ithalatında önemli artışlar görülmektedir (Tablo 17).

Tablo 17. Türkiye turunçgil ithalatında önde gelen ülkelerin ithalat miktar (ton) ve payları (%) (2023/24)

Portakal			Mandalina			Limon			Greyfurt		
	Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%
KKTC	432	57	KKTC	7.424	89	Brezilya	763	42	Çin	197	62
Romanya	126	17	Rusya	354	4	Mısır	202	11	Güney Afrika	50	16
Diğer	199	26	Diğer	525	6	Polonya	169	9	Bosna-Hersek	26	8
-	-	-	-	-	-	Diğer	696	38	Diğer	43	14
Türkiye	757	10	Türkiy	8.302	100	Türkiye	1.830	100	Türkiye	317	10

Kaynak: Ek Tablo 17, 18, 19, 20

3.5. Türkiye’de Turunçgil Fiyatları

Turunçgil meyveleri iklimsel değişimlere karşı oldukça duyarlıdır. Bitkinin çok yıllık ve uzun ömürlü olmasından dolayı fiyatta dalgalanmalar diğer bitkilerden daha uzun dönemli olma eğilimindedir. Sert kış koşulları, don, kuraklık, rüzgâr ve fırtınalar ağaçları ciddi şekilde zarara uğratarak üretimi etkilemekte ve bunun sonucu olarak da fiyat artışları yaşanabilmektedir. Turunçgil ürünleri doğrudan destek politikaları, tarifeler, teknik engeller veya ürün farklılaştırması ve promosyonel bazı aktiviteler gibi çeşitli pazara giriş

önlemlerine konu olmaktadır (Güney ve Ören, 2012).

2023 yılı turunçgil üretici fiyatlarına bakıldığında; 7,54 TL/Kg ile en yüksek fiyatlı ürünün greyfurt, 6,19 TL/Kg ile en düşük fiyatlı ürünün ise portakal olduğu görülmektedir. Üretici fiyatlarında 2019 yılına göre artan üretim maliyetlerine de bağlı olarak önemli oranlarda artış görülürken, bir önceki yıla göre, portakal üretici fiyatı %71, greyfurt %50, mandalina %32 artmış, limonda ise %2 azalma görülmüştür (Tablo 18). 2024 yılı 10 ay üretici fiyatı ortalamalarına bakıldığında ise,

portakalın 6,43 TL/Kg, limonun 6,84 TL/Kg, greyfurtun 8,66 TL/Kg, mandalinaların 9,26 TL/Kg olduğu görülmektedir (Ek Tablo 26).

Tüketici fiyatlarının beş yıllık seyri incelendiğinde ise; 2017 yılına göre portakal

tüketici fiyatında %124, mandalina fiyatında %99 ve limon fiyatında %39 oranında artış görülmektedir. Bir önceki yıla göre ise, mandalina tüketici fiyatı %25, portakal fiyatı %22 oranında artarken limon tüketici fiyatı %13 oranında azalmıştır (Tablo 18).

Tablo 18. Türkiye’de turunçgil üretici ve tüketici fiyatları (TL/Kg)

	Üretici Fiyatı					Tüketici Fiyatı				
	2019	2020	2021	2022	2023	2017	2018	2019	2020	2021
Portakal	1,05	1,49	1,90	3,61	6,19	2,79	3,07	4,19	5,10	6,24
Mandalina	0,94	1,28	1,58	4,71	6,22	2,69	3,05	3,47	4,29	5,36
Limon	1,65	2,04	1,49	5,94	5,81	4,67	5,35	6,35	7,49	6,50
Greyfurt	1,05	0,99	1,04	5,04	7,54	-	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK, 2024, 2022 yılından itibaren tüketici fiyatlarına ulaşamamıştır. (Erişim Tarihi: 23.09.2024)

4. TÜRKİYE’DE DESTEKLEME POLİTİKALARI

Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 üretim yılında; tarımda kullanılan mazot ve gübre için Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Kapsamında desteklenen havzalarda yetiştirilen “Diğer Ürünler” kategorisinde 103 TL/da mazot desteği, 35 TL/da gübre desteği ödemesi yapmaktadır. Ayrıca, Tarım ve Orman Bakanlığınca yetkilendirilmiş toprak analiz laboratuvarlarına asgari 50 dekar ve üzeri tarım arazilerinde her 50 dekar araziye kadar bir analiz için 50 TL toprak analizi desteği ödemesi yapılmaktadır. Yurt içinde üretilip sertifikalandırılan fidan veya standart fidan

kullanılarak desteklenen türler ile Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı arazilerde 2024 yılında meyve bahçesi tesis edilmesi halinde diğer meyve türleri kategorisinde standart fidan kullanımında 400 TL/da, sertifikalı fidan kullanımında 1000 TL/da kullanım desteği ödemesi yapılmaktadır. Sertifikalı sınıfında fidan üretimi yaparak satışını gerçekleştiren, Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş ÇKS’ye kayıtlı fidan üreticilerine 2024 yılında ürettikleri aşılı fidan başına 0,50 TL, aşısız fidan başına 0,25 TL destekleme ödemesi yapılmaktadır (Resmi Gazete, 2024).

5. GENEL DEĞERLENDİRME

Turunçgillerde son yıllarda artan üretim sebebiyle ürünlerin pazarlanmasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Ürün fazlalığı yaşanmaması için erkenci-orta ve geçici çeşitlerin üretiminin tüm yıla yayılması ile tüketici taleplerine ve dış pazar isteklerine cevap verebilecek nitelikte ürünlerin üretiminin yapılması gerekmektedir. Ayrıca sanayilik çeşitlere yönelim artarsa ürünlere katma değer kazandırılabilir. İhracatta da artış görülebilecektir.

Bazı turunçgil çeşitlerinde üretim fazlalığı görülürken özellikle portakal ağaçlarında yaşlı ağaç sayısında artış gözlenmiştir. Yaşlı ağaçların üretim fazlalığı görülen diğer türler ile yenilenebileceği düşünülmektedir. Meyer gibi ince kabuk yapısına sahip olan turunçgil çeşitleri hasatta ve paketleme sırasında yapılan işçilik hatalarında ezilebilmekte, kaliteyi olumsuz etkilemekle beraber depolamaya ve ihracata imkân tanımamaktadır. Dayanıklı çeşitler ile dönüşümü önerilebileceği gibi hasat alet ve

ekipmanlarının da doğru kullanılması önem arz etmektedir. Yılın her dönemi talep gören çeşitler için modern depoların sayısının ve kapasitelerinin artırılması adi depolarda muhafaza edilen ürünlerdeki kalite ve miktar kayıplarını en aza indirecektir. Ayrıca ürünlerin hasat edildikten sonra kalitesinin bozulmadan sağlıklı bir şekilde taşınabilmesi için ihracat pazarlarına ulaşımında sürdürülebilir soğuk zincir sisteminin kurulması ve etkin bir şekilde uygulanmasının turunçgil ihracatına olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Akdeniz Meyve Sineği ihracat açısından önemli bir sorun olup; mücadele yöntemlerinin etkin biçimde uygulanmaya devam etmesi gerekmektedir.

Limon yetiştiriciliğinde uç kurutan hastalığına karşı üreticiler bilinçlendirilmeli ve hastalığın çok sık görüldüğü yerlerde nispeten dirençli çeşitlerin seçimine yönlendirilme sağlanmalıdır.

İhracatta en kritik nokta olan kalıntı sorununu çözecek organize bir kontrol

sisteminin geliştirilmesi gerekmele beraber ihracat kalitesinin artması yönünde üreticilerin iyi tarım uygulamalarını benimsemesi sağlanmalıdır.

TÜİK Bitkisel Üretim ikinci tahminine göre; 2024 yılı turunçgil üretiminin önceki yıla kıyasla %31 oranında azalarak 5.473.600 ton, mandalina üretiminin %32 azalmayla 2.006.000 ton, limon üretiminin %26 azalmayla 1.713.000 ton, portakal üretiminin %31 azalma ile 1.600.000 ton, greylort üretiminin %47 azalmayla 151.000 ton, turunç üretiminin ise %1 artışla 3.600 ton olması beklenmektedir. İlgili kuruluşlarla yapılan görüşmelere göre, 2023 yılında yaşanan üretim fazlasıyla beraber, meyvenin bazı bölgelerde toplanamayarak ağaç dalında kalması ağaçlarda fizyolojik yorgunluğa sebep olmuştur. Bu durumun 2024 yılı turunçgil üretimini azaltması beklenmekle birlikte üretimin son yıllara bakılarak normal seyrine döneceği düşünülmektedir.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Brezilya						
2014/2015	16.714	18	16.732	30	5.196	11.506
2015/2016	14.414	18	14.432	26	4.940	9.466
2016/2017	20.890	20	20.910	33	4.761	16.116
2017/2018	15.953	24	15.977	20	4.982	10.975
2018/2019	19.298	29	19.327	4	4.961	14.362
2019/2020	14.870	21	14.891	9	4.967	9.915
2020/2021	14.676	24	14.700	0	4.582	10.118
2021/2022	16.932	28	16.960	0	4.669	12.291
2022/2023	15.482	27	15.509	0	4.500	11.009
2023/2024	15.300	32	15.332	0	4.400	10.932
Çin						
2014/2015	6.600	146	6.746	53	6.043	650
2015/2016	6.900	220	7.120	74	6.446	600
2016/2017	7.000	357	7.357	59	6.718	580
2017/2018	7.300	393	7.693	65	7.058	570
2018/2019	7.200	434	7.634	55	7.059	520
2019/2020	7.400	292	7.692	52	7.240	400
2020/2021	7.500	241	7.741	100	7.291	350
2021/2022	7.550	223	7.773	64	7.460	249
2022/2023	7.600	213	7.813	49	7.544	220
2023/2024	7.630	190	7.820	140	7.455	225
AB						
2014/2015	5.954	927	6.881	297	5.333	1.251
2015/2016	6.038	974	7.012	319	5.407	1.286
2016/2017	6.739	861	7.600	419	5.690	1.491
2017/2018	6.270	909	7.179	443	5.582	1.154
2018/2019	6.800	881	7.681	494	5.878	1.309
2019/2020	6.268	960	7.228	417	5.963	848
2020/2021	6.531	860	7.391	410	5.955	1.026
2021/2022	6.728	735	7.463	403	5.949	1.111
2022/2023	5.580	1.047	6.627	343	5.660	624
2023/2024	5.475	1.090	6.565	300	5.625	640
Meksika						
2014/2015	4.515	26	4.541	44	2.947	1.550
2015/2016	4.603	32	4.635	56	2.929	1.650
2016/2017	4.630	19	4.649	76	2.473	2.100
2017/2018	4.737	20	4.757	72	2.785	1.900
2018/2019	4.716	30	4.746	60	2.486	2.200
2019/2020	2.530	31	2.561	65	1.596	900
2020/2021	4.649	36	4.685	69	2.416	2.200
2021/2022	4.595	22	4.617	76	2.391	2.150
2022/2023	4.854	35	4.889	64	2.440	2.385
2023/2024	4.870	32	4.902	64	2.534	2.304

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 1 (devam). Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Mısır						
2014/2015	2.635	0	2.635	1.200	1.350	85
2015/2016	2.930	0	2.930	1.450	1.380	100
2016/2017	3.000	0	3.000	1.520	1.380	100
2017/2018	3.120	0	3.120	1.540	1.480	100
2018/2019	3.600	0	3.600	1.703	1.537	360
2019/2020	3.200	0	3.200	1.493	1.372	335
2020/2021	3.570	0	3.570	1.701	1.519	350
2021/2022	3.000	0	3.000	1.300	1.400	300
2022/2023	3.600	0	3.600	1.600	1.700	300
2023/2024	3.700	0	3.700	1.750	1.600	350
ABD						
2014/2015	5.763	155	5.918	522	1.263	4.133
2015/2016	5.523	164	5.687	657	1.346	3.684
2016/2017	4.616	182	4.798	613	1.184	3.001
2017/2018	3.515	222	3.737	511	1.216	2.010
2018/2019	4.923	193	5.116	479	1.259	3.378
2019/2020	4.766	200	4.966	507	1.409	3.050
2020/2021	3.980	218	4.198	467	1.233	2.498
2021/2022	3.108	236	3.344	335	1.170	1.839
2022/2023	2.312	214	2.526	344	1.310	872
2023/2024	2.502	218	2.720	342	1.301	1.077
Türkiye						
2014/2015	1.650	45	1.695	305	1.310	80
2015/2016	1.800	37	1.837	371	1.366	100
2016/2017	1.850	49	1.899	397	1.402	100
2017/2018	1.905	33	1.938	454	1.386	98
2018/2019	1.900	45	1.945	301	1.539	105
2019/2020	1.700	51	1.751	293	1.348	110
2020/2021	1.300	46	1.346	223	1.018	105
2021/2022	1.750	45	1.795	390	1.283	122
2022/2023	1.320	32	1.352	177	1.083	92
2023/2024	1.731	2	1.733	275	1.340	118
Güney Afrika						
2014/2015	1.682	13	1.695	1.160	95	440
2015/2016	1.300	1	1.301	1.064	47	190
2016/2017	1.390	2	1.392	1.171	38	183
2017/2018	1.615	4	1.619	1.279	30	310
2018/2019	1.621	4	1.625	1.186	29	410
2019/2020	1.457	2	1.459	1.260	19	180
2020/2021	1.558	3	1.561	1.296	25	240
2021/2022	1.680	5	1.685	1.298	32	355
2022/2023	1.630	3	1.633	1.232	32	369
2023/2024	1.687	3	1.690	1.080	22	588

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 1 (devam). Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Vietnam						
2014/2015	566	36	602	0	602	0
2015/2016	637	58	695	0	695	0
2016/2017	768	43	811	0	811	0
2017/2018	855	62	917	0	917	0
2018/2019	855	51	906	0	906	0
2019/2020	1.017	45	1.062	0	1.062	0
2020/2021	1.161	75	1.236	0	1.236	0
2021/2022	1.583	56	1.639	0	1.639	0
2022/2023	1.583	35	1.618	0	1.618	0
2023/2024	1.583	45	1.628	0	1.628	0
Fas						
2014/2015	868	0	868	130	688	50
2015/2016	925	0	925	89	811	25
2016/2017	1.037	0	1.037	165	822	50
2017/2018	1.021	0	1.021	145	826	50
2018/2019	1.183	0	1.183	155	968	60
2019/2020	806	0	806	117	654	35
2020/2021	1.039	0	1.039	92	897	50
2021/2022	1.150	0	1.150	130	965	55
2022/2023	783	0	783	39	704	40
2023/2024	820	0	820	40	730	50
Arjantin						
2014/2015	800	0	800	72	450	278
2015/2016	800	4	804	65	469	270
2016/2017	700	3	703	80	350	273
2017/2018	750	5	755	60	320	375
2018/2019	800	2	802	85	410	307
2019/2020	700	1	701	83	428	190
2020/2021	750	2	752	88	478	186
2021/2022	726	2	728	63	549	116
2022/2023	623	3	626	32	478	116
2023/2024	650	3	653	35	450	168
Dünya						
2014/2015	49.008	3.762	52.770	4.130	28.236	20.404
2015/2016	47.267	4.143	51.410	4.552	29.008	17.850
2016/2017	54.022	4.374	58.396	5.042	28.869	24.485
2017/2018	48.441	4.674	53.115	5.125	29.962	18.028
2018/2019	54.250	4.583	58.833	5.054	30.310	23.469
2019/2020	46.078	4.512	50.590	4.749	29.433	16.408
2020/2021	48.173	4.410	52.583	4.835	30.143	17.605
2021/2022	50.319	4.272	54.591	4.391	31.131	19.069
2022/2023	46.880	4.331	51.211	4.242	30.464	16.505
2023/2024	47.404	4.417	51.821	4.402	30.548	16.871

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 2. Dünya Mandarin Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Çin						
2014/2015	19.400	19	19.419	736	18.053	630
2015/2016	20.200	28	20.228	658	18.910	660
2016/2017	20.600	50	20.650	584	19.416	650
2017/2018	21.200	54	21.254	556	20.058	640
2018/2019	22.000	61	22.061	706	20.735	620
2019/2020	23.000	45	23.045	657	21.768	620
2020/2021	25.000	64	25.064	857	23.577	630
2021/2022	27.000	55	27.055	566	25.889	600
2022/2023	26.500	67	26.567	752	25.235	580
2023/2024	26.900	65	26.965	1.050	25.315	600
Türkiye						
2014/2015	960	19	979	610	368	1
2015/2016	1.040	23	1.063	575	487	1
2016/2017	1.300	25	1.325	710	614	1
2017/2018	1.550	26	1.576	739	836	1
2018/2019	1.650	32	1.682	712	969	1
2019/2020	1.400	42	1.442	827	614	1
2020/2021	1.600	39	1.639	898	740	1
2021/2022	1.810	53	1.863	983	879	1
2022/2023	1.860	56	1.916	894	1.021	1
2023/2024	2.883	9	2.892	1.045	1.846	1
AB						
2014/2015	810	212	1.022	42	759	221
2015/2016	861	232	1.093	36	769	288
2016/2017	933	274	1.207	36	862	309
2017/2018	729	353	1.082	35	876	171
2018/2019	1.004	314	1.318	45	956	317
2019/2020	856	391	1.247	45	1.004	198
2020/2021	1.083	375	1.458	55	1.046	357
2021/2022	668	484	1.152	30	929	193
2022/2023	875	458	1.333	52	1.006	275
2023/2024	890	475	1.365	60	1.020	285
Fas						
2014/2015	1.003	0	1.003	347	656	0
2015/2016	1.065	0	1.065	469	596	0
2016/2017	1.278	0	1.278	517	761	0
2017/2018	1.185	0	1.185	539	646	0
2018/2019	1.375	0	1.375	623	752	0
2019/2020	926	0	926	411	515	0
2020/2021	1.205	0	1.205	466	739	0
2021/2022	1.360	0	1.360	625	735	0
2022/2023	927	0	927	453	474	0
2023/2024	950	0	950	400	550	0

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 2 (Devam). Dünya Mandarin Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Japonya						
2014/2015	1.040	12	1.052	3	959	90
2015/2016	933	17	950	3	860	87
2016/2017	1.070	21	1.091	2	991	98
2017/2018	968	19	987	2	906	79
2018/2019	994	19	1.013	1	948	64
2019/2020	962	21	983	1	902	80
2020/2021	976	23	999	1	930	68
2021/2022	954	14	968	2	895	71
2022/2023	882	18	900	2	832	66
2023/2024	930	16	946	2	874	70
ABD						
2014/2015	810	212	1.022	42	759	221
2015/2016	861	232	1.093	36	769	288
2016/2017	933	274	1.207	36	862	309
2017/2018	729	353	1.082	35	876	171
2018/2019	1.004	314	1.318	45	956	317
2019/2020	856	391	1.247	45	1.004	198
2020/2021	1.083	375	1.458	55	1.046	357
2021/2022	668	484	1.152	30	929	193
2022/2023	875	458	1.333	52	1.006	275
2023/2024	890	475	1.365	60	1.020	285
Güney Afrika						
2014/2015	203	1	204	157	24	23
2015/2016	226	1	227	190	26	11
2016/2017	261	1	262	210	28	24
2017/2018	356	1	357	261	21	75
2018/2019	375	2	377	296	22	59
2019/2020	461	2	463	389	27	47
2020/2021	591	3	594	507	43	44
2021/2022	639	3	642	521	45	76
2022/2023	723	4	727	622	36	69
2023/2024	780	3	783	670	43	70
Güney Kore						
2014/2015	697	0	697	3	535	159
2015/2016	635	0	635	3	547	85
2016/2017	600	0	600	2	542	56
2017/2018	577	0	577	2	503	72
2018/2019	608	0	608	2	543	63
2019/2020	631	1	632	3	552	77
2020/2021	655	1	656	7	571	78
2021/2022	613	1	614	6	542	66
2022/2023	582	1	583	3	514	66
2023/2024	570	1	571	3	513	55

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 2 (Devam). Dünya Mandarin Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Peru						
2014/2015	358	0	358	104	237	17
2015/2016	404	0	404	112	273	19
2016/2017	408	0	408	138	251	19
2017/2018	482	0	482	159	301	22
2018/2019	503	0	503	158	322	23
2019/2020	526	0	526	214	288	24
2020/2021	540	0	540	215	300	25
2021/2022	570	0	570	224	316	30
2022/2023	550	0	550	206	314	30
2023/2024	560	0	560	210	322	28
Arjantin						
2014/2015	350	0	350	53	200	97
2015/2016	350	0	350	50	190	110
2016/2017	320	0	320	41	169	110
2017/2018	350	0	350	34	200	116
2018/2019	430	0	430	37	280	113
2019/2020	330	0	330	34	220	76
2020/2021	380	0	380	52	268	60
2021/2022	380	0	380	33	277	70
2022/2023	275	1	276	30	196	50
2023/2024	280	1	281	24	197	60
Şili						
2014/2015	84	0	84	77	6	1
2015/2016	103	1	104	97	6	1
2016/2017	125	1	126	117	8	1
2017/2018	180	1	181	170	9	2
2018/2019	191	1	192	144	46	2
2019/2020	210	1	211	182	27	2
2020/2021	230	1	231	194	35	2
2021/2022	158	1	159	131	25	3
2022/2023	268	1	269	236	30	3
2023/2024	242	1	243	211	29	3
Avustralya						
2014/2015	153	4	157	49	105	3
2015/2016	154	5	159	50	106	3
2016/2017	160	4	164	70	91	3
2017/2018	157	5	162	61	98	3
2018/2019	175	4	179	87	89	3
2019/2020	160	3	163	61	99	3
2020/2021	185	2	187	79	105	3
2021/2022	175	2	177	74	100	3
2022/2023	190	2	192	95	94	3
2023/2024	180	2	182	85	94	3

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 2 (Devam). Dünya Mandarin Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Tayland						
2014/2015	138	130	268	0	268	0
2015/2016	138	149	287	0	287	0
2016/2017	147	116	263	2	261	0
2017/2018	165	73	238	1	237	0
2018/2019	184	85	269	1	268	0
2019/2020	166	73	239	1	238	0
2020/2021	165	135	300	2	298	0
2021/2022	165	90	255	5	250	0
2022/2023	165	62	227	4	223	0
2023/2024	165	90	255	4	251	0
İsrail						
2014/2015	205	0	205	93	67	45
2015/2016	190	0	190	87	63	40
2016/2017	243	0	243	120	68	55
2017/2018	162	0	162	88	42	32
2018/2019	198	0	198	102	54	42
2019/2020	182	0	182	98	44	40
2020/2021	160	0	160	90	40	30
2021/2022	159	0	159	79	56	24
2022/2023	195	0	195	100	57	38
2023/2024	160	0	160	78	58	24
Filipinler						
2014/2015	14	54	68	0	68	0
2015/2016	14	76	90	0	90	0
2016/2017	13	68	81	0	81	0
2017/2018	13	87	100	0	100	0
2018/2019	12	101	113	0	113	0
2019/2020	12	112	124	0	124	0
2020/2021	11	174	185	0	185	0
2021/2022	11	114	125	0	125	0
2022/2023	11	102	113	0	113	0
2023/2024	11	115	126	0	126	0
Dünya						
2014/2015	28.889	2.300	31.189	2.561	26.993	1.635
2015/2016	29.399	2.299	31.698	2.580	27.542	1.576
2016/2017	30.879	2.659	33.538	2.966	28.874	1.698
2017/2018	30.987	2.761	33.748	3.034	29.275	1.439
2018/2019	32.908	2.884	35.792	3.333	30.881	1.578
2019/2020	32.711	2.987	35.698	3.265	30.993	1.440
2020/2021	36.026	3.429	39.455	3.787	34.093	1.575
2021/2022	37.852	3.250	41.102	3.608	36.110	1.384
2022/2023	36.950	3.266	40.216	3.747	35.068	1.401
2023/2024	38.151	3.314	41.465	4.140	35.876	1.449

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 3. Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Meksika						
2014/2015	2.326	2	2.328	610	1.358	360
2015/2016	2.416	3	2.419	662	1.383	374
2016/2017	2.513	3	2.516	731	1.397	388
2017/2018	2.311	4	2.315	729	1.190	396
2018/2019	2.686	4	2.690	751	1.542	397
2019/2020	2.851	3	2.854	798	1.549	507
2020/2021	2.870	6	2.876	769	1.757	350
2021/2022	2.954	9	2.963	680	1.885	398
2022/2023	3.101	6	3.107	746	2.011	350
2023/2024	2.950	6	2.956	690	1.866	400
Arjantin						
2014/2015	1.450	0	1.450	185	70	1.195
2015/2016	1.350	3	1.353	279	70	1.004
2016/2017	1.450	3	1.453	241	90	1.122
2017/2018	1.770	1	1.771	272	151	1.348
2018/2019	1.780	1	1.781	234	170	1.377
2019/2020	1.491	3	1.494	256	160	1.078
2020/2021	1.800	2	1.802	264	150	1.388
2021/2022	1.930	2	1.932	258	273	1.401
2022/2023	1.850	1	1.851	258	130	1.463
2023/2024	1.700	1	1.701	221	140	1.340
AB						
2014/2015	1.597	399	1.996	106	1.537	353
2015/2016	1.333	561	1.894	69	1.582	243
2016/2017	1.535	465	2.000	165	1.551	284
2017/2018	1.472	553	2.025	144	1.649	232
2018/2019	1.683	496	2.179	172	1.631	376
2019/2020	1.481	521	2.002	174	1.514	314
2020/2021	1.733	551	2.284	155	1.837	292
2021/2022	1.635	630	2.265	142	1.830	293
2022/2023	1.453	581	2.034	122	1.650	262
2023/2024	1.673	600	2.273	140	1.780	353
Türkiye						
2014/2015	725	3	728	433	238	57
2015/2016	670	4	674	434	200	40
2016/2017	850	4	854	495	319	40
2017/2018	1.000	3	1.003	536	417	50
2018/2019	1.100	2	1.102	576	476	50
2019/2020	950	3	953	382	520	51
2020/2021	1.100	4	1.104	620	434	50
2021/2022	1.500	5	1.505	648	807	50
2022/2023	1.320	5	1.325	595	680	50
2023/2024	1.584	3	1.587	700	837	50

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 3 (Devam). Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
ABD						
2014/2015	820	563	1.383	114	1.004	265
2015/2016	820	615	1.435	110	1.135	190
2016/2017	800	698	1.498	112	1.222	164
2017/2018	806	702	1.508	97	1.222	189
2018/2019	909	788	1.697	96	1.361	240
2019/2020	983	818	1.801	93	1.407	301
2020/2021	804	861	1.665	81	1.426	158
2021/2022	960	847	1.807	87	1.383	337
2022/2023	994	872	1.866	80	1.451	335
2023/2024	978	904	1.882	78	1.464	340
Güney Afrika						
2014/2015	339	1	340	246	15	79
2015/2016	308	1	309	237	16	56
2016/2017	430	1	431	299	17	115
2017/2018	446	1	447	315	19	113
2018/2019	492	1	493	350	21	122
2019/2020	620	2	622	458	26	138
2020/2021	627	2	629	499	27	103
2021/2022	748	3	751	557	35	159
2022/2023	760	2	762	565	39	158
2023/2024	780	2	782	585	40	157
Şili						
2014/2015	155	5	160	64	90	6
2015/2016	155	9	164	77	79	8
2016/2017	165	10	175	77	91	7
2017/2018	170	14	184	88	87	9
2018/2019	173	11	184	90	85	9
2019/2020	204	11	215	97	109	9
2020/2021	200	13	213	102	100	11
2021/2022	136	12	148	56	83	9
2022/2023	164	13	177	68	99	10
2023/2024	175	10	185	74	100	11
İsrail						
2014/2015	65	0	65	3	60	2
2015/2016	60	0	60	3	55	2
2016/2017	67	0	67	3	60	4
2017/2018	65	0	65	1	60	4
2018/2019	68	0	68	2	60	6
2019/2020	75	0	75	0	66	9
2020/2021	70	0	70	2	63	5
2021/2022	63	0	63	0	60	3
2022/2023	62	0	62	0	60	2
2023/2024	60	0	60	0	58	2

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 3 (Devam). Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Suudi Arabistan						
2014/2015	0	103	103	0	103	0
2015/2016	0	106	106	0	106	0
2016/2017	0	128	128	0	128	0
2017/2018	0	131	131	0	131	0
2018/2019	50	126	176	12	164	0
2019/2020	52	144	196	8	188	0
2020/2021	57	130	187	4	183	0
2021/2022	60	134	194	4	190	0
2022/2023	60	162	222	11	211	0
2023/2024	60	162	222	15	207	0
Japonya						
2014/2015	51	51	102	0	75	27
2015/2016	52	51	103	0	74	29
2016/2017	53	53	106	0	75	31
2017/2018	50	53	103	0	72	31
2018/2019	42	59	101	0	69	32
2019/2020	48	48	96	0	68	28
2020/2021	49	44	93	0	65	28
2021/2022	51	46	97	0	67	30
2022/2023	51	45	96	0	66	30
2023/2024	52	45	97	0	66	31
Fas						
2014/2015	30	0	30	7	23	0
2015/2016	35	0	35	9	26	0
2016/2017	40	0	40	13	27	0
2017/2018	36	0	36	9	27	0
2018/2019	45	0	45	15	30	0
2019/2020	43	0	43	17	26	0
2020/2021	44	0	44	9	35	0
2021/2022	45	0	45	7	38	0
2022/2023	35	0	35	7	28	0
2023/2024	40	0	40	4	36	0
Dünya						
2014/2015	7.564	1.607	9.171	1.787	5.040	2.344
2015/2016	7.205	1.810	9.015	1.899	5.170	1.946
2016/2017	7.909	2.009	9.918	2.162	5.601	2.155
2017/2018	8.131	2.107	10.238	2.211	5.655	2.372
2018/2019	9.033	2.175	11.208	2.314	6.285	2.609
2019/2020	8.806	2.231	11.037	2.301	6.301	2.435
2020/2021	9.362	2.331	11.693	2.522	6.786	2.385
2021/2022	10.091	2.371	12.462	2.449	7.333	2.680
2022/2023	9.859	2.351	12.210	2.460	7.090	2.660
2023/2024	10.061	2.419	12.480	2.512	7.284	2.684

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 4. Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Çin						
2014/2015	4.050	31	4.081	124	3.957	0
2015/2016	4.350	33	4.383	159	4.224	0
2016/2017	4.600	40	4.640	180	4.460	0
2017/2018	4.800	78	4.878	208	4.670	0
2018/2019	4.900	61	4.961	248	4.713	0
2019/2020	4.930	76	5.006	209	4.797	0
2020/2021	4.950	125	5.075	158	4.867	50
2021/2022	5.200	111	5.311	117	5.134	60
2022/2023	5.150	76	5.226	152	5.029	45
2023/2024	5.200	85	5.285	195	5.044	46
Meksika						
2014/2015	424	2	426	19	323	84
2015/2016	438	2	440	22	331	87
2016/2017	442	1	443	20	335	88
2017/2018	418	1	419	18	311	90
2018/2019	473	2	475	20	361	94
2019/2020	491	1	492	21	376	95
2020/2021	491	2	493	21	472	0
2021/2022	453	2	455	15	440	0
2022/2023	489	5	494	9	485	0
2023/2024	500	3	503	10	493	0
Güney Afrika						
2014/2015	387	7	394	221	5	168
2015/2016	315	4	319	203	5	111
2016/2017	354	1	355	231	6	118
2017/2018	403	3	406	288	7	111
2018/2019	372	1	373	258	8	107
2019/2020	345	1	346	244	8	94
2020/2021	351	1	352	290	3	59
2021/2022	416	5	421	238	4	179
2022/2023	415	8	423	217	5	201
2023/2024	420	5	425	218	5	202
ABD						
2014/2015	826	10	836	141	325	370
2015/2016	728	16	744	124	287	333
2016/2017	633	25	658	108	282	268
2017/2018	462	18	480	58	231	191
2018/2019	548	14	562	57	213	292
2019/2020	517	15	532	56	250	226
2020/2021	397	20	417	48	231	138
2021/2022	339	24	363	34	152	177
2022/2023	308	23	331	22	191	118
2023/2024	308	34	342	23	205	114

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 4 (Devam). Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Türkiye						
2014/2015	238	3	241	145	96	0
2015/2016	250	2	252	190	62	0
2016/2017	253	3	256	125	131	0
2017/2018	260	1	261	189	71	1
2018/2019	250	1	251	138	112	1
2019/2020	249	1	250	184	65	1
2020/2021	238	1	239	161	77	1
2021/2022	249	4	253	149	103	1
2022/2023	198	1	199	96	102	1
2023/2024	217	1	218	122	95	1
İsrail						
2014/2015	186	0	186	61	8	117
2015/2016	163	0	163	61	10	92
2016/2017	149	0	149	61	8	80
2017/2018	144	0	144	68	8	68
2018/2019	139	0	139	54	8	77
2019/2020	143	0	143	59	6	78
2020/2021	121	0	121	54	7	60
2021/2022	175	0	175	62	16	97
2022/2023	155	0	155	44	15	96
2023/2024	150	0	150	40	15	95
AB						
2014/2015	109	339	448	15	415	18
2015/2016	107	365	472	14	438	20
2016/2017	106	303	409	26	364	19
2017/2018	107	350	457	27	413	17
2018/2019	108	306	414	29	366	19
2019/2020	95	320	415	27	374	14
2020/2021	106	295	401	26	362	13
2021/2022	106	224	330	17	300	13
2022/2023	98	209	307	20	276	11
2023/2024	108	210	318	20	284	14
Japonya						
2014/2015	26	100	126	0	125	1
2015/2016	25	82	107	1	105	1
2016/2017	25	84	109	0	108	1
2017/2018	26	71	97	0	96	1
2018/2019	26	64	90	0	89	1
2019/2020	27	61	88	0	86	2
2020/2021	27	54	81	0	79	2
2021/2022	27	45	72	0	70	2
2022/2023	27	33	60	0	58	2
2023/2024	27	35	62	0	60	2

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 4 (Devam). Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Dünya						
2014/2015	6.246	670	6.916	736	5.422	758
2015/2016	6.376	701	7.077	785	5.648	644
2016/2017	6.562	675	7.237	768	5.895	574
2017/2018	6.620	794	7.414	890	6.045	479
2018/2019	6.816	735	7.551	829	6.131	591
2019/2020	6.797	741	7.538	829	6.199	510
2020/2021	6.681	717	7.398	786	6.289	323
2021/2022	6.965	591	7.556	650	6.377	529
2022/2023	6.840	552	7.392	570	6.348	474
2023/2024	6.930	559	7.489	638	6.377	474

Kaynak: USDA, 2024 (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

Ek Tablo 5. Dünya Portakal Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Guyana	24,8	65,2	65,6	62,2	61,4
Arnavutluk	47,5	49,6	52,0	53,0	59,6
İran	33,3	37,2	41,7	47,1	48,6
Güney Afrika	42,0	43,2	43,5	44,1	44,8
Saint Lucia	23,8	24,3	40,0	40,0	40,0
Gana	38,0	39,2	39,1	38,8	39,0
Endonezya	37,5	38,2	38,2	38,5	38,8
Saint Vincent ve Gr.	30,3	29,9	30,5	31,3	35,9
Guatemala	31,7	32,8	32,0	32,2	32,4
Honduras	30,0	31,0	31,1	30,4	30,6
Yunanistan	28,9	28,0	29,0	29,2	30,5
Paraguay	29,0	29,2	29,5	29,5	29,9
Brezilya	28,6	29,0	29,2	28,1	29,8
Tunus	40,7	55,5	30,1	26,2	27,1
Lübnan	25,6	26,1	27,7	27,4	26,9
Türkiye	37,4	22,6	29,0	36,2	26,7
Kuveyt	26,0	29,2	22,0	21,0	25,3
Filistin	25,0	25,2	25,1	25,2	25,2
Cezayir	24,9	26,0	25,2	24,1	24,6
Arjantin	21,9	22,4	23,2	23,7	24,1
Çin, Tayvan Eyaleti	28,0	29,4	28,0	23,7	24,0
Vietnam	14,0	14,2	15,4	20,8	24,0
Mısır	24,8	25,0	22,0	22,9	23,7
El Salvador	37,8	24,7	23,9	22,7	22,9
Bahamalar	22,8	22,8	22,8	22,8	22,8
Mozambik	17,8	18,4	19,9	21,2	22,2
Portekiz	19,5	20,2	20,6	21,1	22,0
Şili	22,4	22,2	21,2	21,6	21,7
İtalya	19,2	20,2	21,1	21,0	21,0
Kosta Rika	21,6	18,1	26,6	22,4	21,0
Tayland	21,4	20,7	20,6	20,9	20,8
Fas	17,6	20,2	13,6	17,2	20,6
Avustralya	19,7	19,7	19,6	19,6	19,5
İspanya	26,1	23,0	23,7	25,2	19,5
Fiji	16,0	15,1	20,0	20,0	19,2
Çin	16,9	17,7	18,2	18,6	19,1
Uruguay	16,6	18,9	14,5	20,5	18,4
Peru	16,1	16,0	17,6	17,5	17,7
Botsvana	19,0	11,4	11,1	16,2	17,1
Dünya	19,1	19,3	19,3	19,2	19,2

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 6. Dünya Limon Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Arnavutluk	26,2	49,2	70,6	71,2	68,0
Cook Adaları	19,6	44,0	24,9	50,9	53,4
Birleşik Arap Emir.	32,1	32,0	32,0	44,8	46,7
ABD	36,7	39,9	42,4	34,8	39,4
Filistin	38,0	34,5	35,2	35,3	35,2
Arjantin	34,5	33,3	33,2	33,7	34,0
Honduras	30,0	30,8	32,3	30,5	31,2
Guyana	27,7	33,8	34,0	34,2	30,8
İsrail	27,3	29,3	28,3	28,9	29,5
Lübnan	28,6	28,9	30,0	30,4	29,1
Uruguay	16,8	18,4	18,7	28,1	28,3
Şili	25,7	25,9	27,0	27,0	27,4
Saint Vincent ve Gr.	18,7	19,3	20,9	22,4	26,1
Brezilya	27,9	26,7	27,1	25,7	26,0
Çin	24,7	25,4	24,2	24,4	24,8
Yunanistan	20,1	21,5	22,2	24,5	24,8
Türkiye	30,6	23,7	25,3	29,7	23,9
Avustralya	23,9	23,9	23,9	23,9	23,9
Guatemala	21,2	21,5	22,1	22,1	22,4
Güney Afrika	21,0	21,5	21,8	21,9	22,1
Kuveyt	22,9	22,8	20,0	20,7	21,5
Cezayir	19,8	21,8	21,4	20,7	21,1
Mısır	24,1	24,0	23,2	21,3	21,1
Kosta Rika	21,0	20,8	20,9	20,9	20,9
Suudi Arabistan	19,9	19,9	20,0	19,8	19,8
Paraguay	19,8	20,0	20,0	20,0	19,8
Seyşeller	19,6	18,9	19,3	19,5	19,6
İtalya	16,5	19,3	19,1	19,2	19,4
Yeni Zelanda	17,9	18,4	18,3	18,6	18,9
Portekiz	15,4	14,3	15,4	16,3	18,2
İran	16,9	18,2	17,5	17,5	17,8
Jamaika	16,4	16,3	16,4	16,5	16,6
İspanya	23,6	18,9	22,8	20,0	16,4
Surinam	16,0	15,4	14,7	15,7	16,1
Japonya	12,4	10,2	16,1	16,0	16,1
Grenada	15,8	15,9	15,8	15,9	15,9
Meksika	14,5	14,7	15,4	15,3	15,4
Kongo Dem. Cum.	15,1	15,1	15,2	15,2	15,2
Bosna Hersek	14,8	14,9	15,0	15,1	15,0
Saint Lucia	21,8	22,1	15,0	15,0	15,0
Tunus	14,6	14,8	14,9	14,8	14,9
Dünya	16,7	15,8	15,9	16,0	16,1

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 7. Dünya Mandalina Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
İran	44,1	29,6	32,0	33,3	34,7
Arnavutluk	38,1	31,5	31,4	32,0	33,0
Peru	28,6	27,9	29,1	30,6	30,6
Kore Cumhuriyeti	28,8	29,7	31,2	28,9	29,6
Güney Afrika	28,7	29,3	29,2	29,3	29,5
Türkiye	32,0	26,1	26,5	30,0	27,5
Filistin	25,8	26,0	26,2	26,2	26,1
Lübnan	25,2	23,7	25,0	25,2	24,8
Fransız Polinezyası	22,4	24,2	23,8	24,1	24,7
Azerbaycan	22,8	23,3	23,4	23,5	24,1
Avustralya	23,3	23,7	23,6	23,7	23,8
Paraguay	24,4	24,3	24,4	24,0	23,8
İtalya	17,6	22,5	19,3	24,1	23,1
Fransa	24,0	16,4	20,9	20,0	21,8
Suriye	25,5	22,4	21,1	22,2	21,7
ABD	25,3	34,3	28,6	35,8	21,5
Fas	18,9	21,1	13,4	19,4	21,5
Şili	23,1	23,7	24,3	21,3	21,3
Yunanistan	19,1	16,8	17,3	21,5	21,1
Cezayir	19,9	21,7	21,3	19,6	20,8
Mısır	20,7	20,6	20,9	20,7	20,7
Hırvatistan	24,8	24,7	19,6	19,8	20,6
El Salvador	13,1	20,4	20,7	26,4	20,1
Çin, Tayvan Eyaleti	20,8	20,8	20,6	19,4	19,8
Bosna Hersek	19,6	19,5	19,5	19,5	19,4
Brezilya	18,9	18,7	18,5	19,6	19,3
Kıbrıs	31,3	22,9	20,0	19,8	19,1
Japonya	19,5	19,3	20,3	20,2	18,8
İspanya	18,2	17,3	20,8	19,6	18,5
İsrail	18,6	21,5	22,6	18,7	18,0
Bahamalar	18,1	17,3	17,8	17,7	17,6
Venezuela	15,4	16,7	19,9	20,2	17,3
Ürdün	19,6	18,9	17,0	17,9	17,2
Uruguay	13,8	14,7	13,8	17,5	16,7
Yemen	13,0	14,3	14,3	15,8	16,4
Karadağ	19,8	16,9	16,0	15,9	16,4
Kolombiya	9,8	10,0	10,0	15,6	16,2
Tayland	14,1	13,6	13,0	14,5	15,0
Portekiz	16,5	16,2	16,2	15,8	15,0
Mali	42,3	42,3	15,0	18,1	14,8
Dünya	12,9	12,9	12,9	13,3	13,2

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 8. Dünya Greyfurt Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
İsrail	65,9	85,9	81,0	65,3	70,1
Paraguay	45,5	47,3	46,3	45,9	45,9
Çin	45,6	45,9	44,6	44,6	44,6
Kıbrıs	39,2	38,2	39,4	44,8	42,5
Bahamalar	41,2	43,2	40,6	40,9	41,5
Türkiye	48,2	47,7	47,1	49,4	39,7
Güney Afrika	30,9	31,1	30,9	30,9	31,0
Porto Riko	29,6	30,8	30,3	30,4	30,5
Filistin	30,0	30,1	30,2	30,1	30,1
Jamaika	26,7	26,2	26,6	26,6	26,6
Arjantin	24,2	24,3	24,5	25,0	25,2
Cezayir	22,9	23,2	23,6	24,5	25,2
Saint Lucia	32,4	31,3	25,0	25,0	25,0
Yeni Zelanda	24,3	24,6	24,9	24,9	24,9
İran	22,9	23,3	23,7	24,0	24,2
Fransa	20,6	21,8	23,9	25,4	24,0
Meksika	24,4	24,9	24,7	22,7	24,0
İspanya	31,5	29,0	30,3	28,3	23,7
ABD	20,8	27,2	27,5	23,0	22,7
Saint Vincent ve Gr.	18,3	18,0	22,9	23,4	22,4
Tunus	21,6	21,9	21,5	21,7	21,7
Fas	15,7	19,0	16,1	22,4	19,9
Fransız Polinezyası	19,6	19,7	19,6	19,5	19,4
Özbekistan	19,1	18,6	18,8	18,8	18,7
Brezilya	18,6	18,7	18,8	18,5	18,5
İtalya	17,8	18,6	18,2	18,2	18,2
Çin, Tayvan Eyaleti	19,0	17,6	18,0	17,7	18,0
Honduras	18,3	17,9	17,4	17,4	17,4
Suriye	33,5	23,6	22,1	20,9	17,0
Kongo	16,4	16,6	16,7	16,9	16,8
Ürdün	18,8	20,1	15,5	14,7	16,7
Surinam	14,7	14,5	13,6	15,7	16,6
Uruguay	12,7	10,8	9,7	21,6	16,5
Malezya	18,7	17,6	18,9	20,0	16,4
Tayland	15,2	16,6	18,1	14,8	15,0
Burkina Faso	14,9	14,9	14,9	14,9	14,9
Yunanistan	19,8	20,7	19,8	17,0	14,7
Mısır	13,5	14,7	14,6	14,0	14,3
Bangladeş	7,5	5,7	6,3	13,9	13,9
Cook Adaları	13,3	13,7	13,6	13,6	13,6
Mali	11,2	11,2	10,9	12,1	13,4
Dünya	23,5	25,5	25,4	25,4	24,8

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 9. Dünya Portakal Dikim Alanı (Bin ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Hindistan	613	656	671	694	683
Brezilya	589	590	573	578	568
Çin	480	447	420	411	403
Meksika	327	330	328	331	336
ABD	209	206	204	199	188
İspanya	140	140	141	143	144
Mısır	125	123	180	139	143
Pakistan	136	135	134	134	134
Irak	54	100	107	111	124
İtalya	83	82	84	84	85
Vietnam	61	71	75	76	75
Endonezya	67	67	71	65	69
Fas	58	58	59	61	61
Türkiye	51	75	46	48	50
Cezayir	46	46	47	47	49
İran	66	62	53	48	48
Kolombiya	20	21	23	47	47
Arjantin	46	48	43	44	44
Güney Afrika	42	39	34	37	39
Birleşik Tanzania Cumhuriyeti	38	37	38	38	38
Peru	31	32	32	33	33
Panama	24	27	29	30	31
Yunanistan	32	30	31	28	29
Mali	5	5	27	27	27
Venezuela	22	20	25	25	26
Suriye Arap Cumhuriyeti	26	25	26	26	26
Dünya	3.856	3.946	3.971	3.979	3.977

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 10. Dünya Mandarin Dikim Alanı (Bin ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	1.839	2.163	2.153	2.295	2.443
İspanya	109	106	104	102	98
Türkiye	52	54	60	61	68
Fas	64	65	69	64	63
Brezilya	52	53	56	55	56
Pakistan	51	51	50	50	50
Mısır	48	48	48	48	48
Meksika	34	34	36	36	36
Japonya	40	39	38	37	36
İtalya	26	34	34	34	35
ABD	29	29	30	30	31
Arjantin	29	29	29	29	29
Bolivya	27	27	27	27	27
İran	12	20	20	23	24
Kore Cumhuriyeti	22	21	21	22	22
Güney Afrika	11	13	16	20	22
Peru	17	18	18	19	21
Kolombiya	17	20	18	19	20
Tayland	13	15	17	18	19
Nepal	16	17	15	19	19
Malawi	16	16	16	16	17
Gürcistan	19	18	15	17	14
Cezayir	13	14	14	15	14
Şili	8	8	9	11	11
Yunanistan	9	9	10	8	10
Tunus	8	10	8	9	9
Dünya	2.680	3.026	3.030	3.186	3.344

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 11. Dünya Limon Dikim Alanı (Bin ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Hindistan	286	305	322	327	313
Meksika	176	184	187	196	202
Çin	102	107	112	106	106
Brezilya	54	57	58	58	63
Bangladeş	18	64	63	66	56
Türkiye	36	40	47	52	55
Arjantin	58	50	35	60	54
İspanya	46	47	48	51	53
Güney Afrika	23	24	30	30	35
Dominik Cumhuriyeti	26	28	29	30	34
Sudan	32	32	32	33	33
Dünya	1.168	1.255	1.287	1.350	1.334

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 12. Dünya Greyfurt Dikim Alanı (Bin ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	109	109	113	118	117
Vietnam	86	66	73	81	88
Sudan	22	22	22	23	27
Meksika	19	20	20	20	20
Tayland	17	17	16	18	18
ABD	22	20	19	17	15
Güney Afrika	14	12	11	11	14
Suriye Arap Cum.	1	10	10	10	10
Haiti	7	5	4	3	6
Bangladeş	9	13	13	6	5
Filipinler	5	5	5	5	5
Türkiye	5	5	5	5	5
Tunus	5	5	5	5	5
Esvatini	5	5	5	5	5
Brezilya	4	4	4	5	5
Fildişi Sahili	5	4	4	4	4
İran	4	4	4	4	4
Arjantin	5	5	5	4	3
İspanya	2	2	3	3	3
Dominik Cumhuriyeti	3	3	3	3	3
Kosta Rika	3	3	3	3	3
Mozambik	3	3	3	3	3
İsrail	2	2	2	2	3
Jamaika	2	2	2	2	2
Küba	3	5	3	2	2
Madagaskar	2	2	2	2	2
Dünya	385	372	376	382	394

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim Tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 13. Türkiye'nin Ülkelere Göre Portakal İhracatı

ÜLKE ADI	2019/20		2020/21		2021/22		2022/23		2023/24	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Rusya Federasyonu	106.745	57.264	97.636	56.505	73.020	37.512	75.028	48.822	89.704	48.070
Irak	79.438	20.590	63.714	23.256	204.739	35.494	35.933	7.523	57.196	37.336
Ukrayna	33.580	15.662	18.517	9.364	34.988	16.018	14.213	8.802	31.328	18.108
Suriye	2.036	324	4.489	1.585	17.323	1.436	7.173	426	21.285	6.709
Romanya	8.033	4.581	3.670	2.204	4.616	2.323	3.972	2.875	8.378	4.912
Gürcistan	11.818	3.998	8.985	2.062	9.428	1.510	7.874	1.617	6.287	2.061
Sırbistan	5.405	3.069	1.671	1.151	2.723	1.324	2.072	1.570	5.095	3.038
Kanada	58	52	3	1	114	69	409	361	4.158	3.960
Bosna-Hersek	3.954	1.556	955	397	4.814	1.530	892	376	3.802	1.497
Moldova	3.354	1.772	2.725	1.738	3.552	1.847	2.091	1.439	3.463	2.122
Belarus	2.774	1.456	1.545	1.016	5.590	2.739	1.104	767	3.343	2.071
Polonya	858	577	353	237	574	277	911	578	3.106	2.297
BAE	2.075	766	702	484	1.793	796	424	320	2.696	1.408
Azerbaycan	3.221	1.087	2.337	891	5.114	1.746	3.346	1.389	2.625	1.280
Japonya	0	0	0	0	4.023	3.102	2.386	2.307	2.200	1.941
Bulgaristan	3.362	1.364	2.274	968	1.917	737	1.328	519	2.084	943
Almanya	1.776	1.035	1.786	1.268	896	947	1.828	1.769	1.899	1.524
Kosova	1.064	309	657	203	2.794	800	682	306	1.786	821
Kazakistan	2.289	979	1.570	811	2.261	994	1.542	875	1.535	843
Suudi Arabistan	2.323	744	0	0	0	0	1.548	689	1.402	754
Kuzey Makedonya	1.493	842	371	192	1.073	461	544	279	1.367	646
Özbekistan	2.922	1.424	3.125	1.351	2.608	1.366	1.790	1.179	952	781
Letonya	425	193	121	87	142	59	0	0	917	556
Birleşik Krallık	413	240	38	58	118	167	212	272	688	717
Slovakya	11	8	99	54	112	48	107	92	596	365
Çekya	700	429	319	227	737	392	633	404	588	352
Macaristan	423	245	44	29	185	91	212	172	458	273
Kuveyt	381	173	220	103	415	170	1	0	421	453
Kırgızistan	799	302	694	302	710	231	464	208	394	163
Avusturya	240	132	349	239	205	106	682	546	341	206
İtalya	544	366	0	0	0	0	369	300	281	203
Arnavutluk	280	103	25	11	178	61	62	24	243	97
Hırvatistan	155	103	20	14	71	32	1.123	962	213	149
Litvanya	115	72	11	3	7	4	0	0	209	137
Tacikistan	0	0	380	141	413	203	342	198	199	107
Slovenya	141	77	5	2	0	0	80	55	179	109
Umman	438	111	511	263	320	118	32	22	176	86
Katar	2.297	1.027	1.222	605	1.070	419	494	367	148	110
Türkmenistan	1.621	1.073	711	480	81	46	343	190	140	66
Karadağ	487	218	80	32	122	41	64	42	125	73
İsveç	60	32	108	72	91	50	35	29	114	86
Güney Afrika CuM.	0	0	0	0	0	0	0	0	94	74
Hollanda	3.460	1.845	263	220	148	79	3.280	2.461	94	83
Norveç	115	72	83	64	49	31	44	38	65	51
İspanya	338	205	28	59	0	0	1.174	1.017	63	62
Moğolistan	18	9	15	8	48	31	0	0	46	40
Diğer	952	571	423	333	499	299	781	1.039	346	384
TOPLAM	292.993	127.055	222.856	109.090	389.681	115.706	177.625	93.227	262.829	148.125

Kaynak: TÜİK, 2024. Portakal taze ve kurutulmuş olarak alınmıştır. GTIP no: 080510
(Erişim Tarihi: 04.12.2024)

Ek Tablo 14. Türkiye'nin Ülkelere Göre Mandalına İhracatı

ÜLKE ADI	2019/20		2020/21		2021/22		2022/23		2023/24	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Rusya Federasyonu	339.496	184.679	437.518	227.950	460.781	249.216	497.447	306.772	495.356	267.167
Irak	122.591	24.149	99.837	39.730	136.733	29.286	97.963	13.130	162.614	119.873
Ukrayna	119.837	56.889	119.539	54.514	123.059	57.964	81.804	50.743	116.728	68.782
Suriye	3.734	550	11.581	2.850	22.760	3.520	17.320	1.006	23.940	6.526
Sırbistan	16.095	9.895	17.350	11.026	16.035	10.066	11.341	9.468	23.056	16.774
Romanya	15.150	9.131	16.153	9.663	17.781	10.701	11.918	9.734	21.620	14.442
Polonya	9.653	7.228	8.542	6.371	11.574	8.705	17.171	17.085	20.765	15.489
Gürcistan	10.915	3.857	9.103	1.762	14.043	1.578	10.109	1.112	18.045	4.290
Moldova	10.847	5.610	12.661	6.795	11.885	6.822	9.651	7.511	13.463	9.074
Bulgaristan	7.978	3.499	4.154	2.124	7.563	3.753	5.691	4.477	10.556	6.612
Belarus	10.182	5.965	7.226	4.052	10.394	6.332	8.811	7.831	10.150	6.878
Azerbaycan	4.234	1.184	6.483	1.158	6.062	1.572	5.313	1.472	9.651	3.209
Suudi Arabistan	9.845	4.137	443	161	0	0	10.142	5.518	7.589	4.321
Kuzey Makedonya	4.819	2.295	7.597	3.799	5.486	2.720	4.334	2.507	7.182	3.876
Hırvatistan	1.005	797	1.110	956	3.839	2.867	4.506	4.420	6.669	4.973
Kazakistan	2.550	1.083	4.483	2.000	7.463	3.186	9.293	5.276	6.583	3.401
Bosna-Hersek	6.214	2.233	5.044	2.195	7.570	3.117	5.505	2.587	5.981	2.640
Almanya	4.134	2.528	4.441	3.125	2.650	1.957	4.771	4.559	5.854	4.357
Çekya	4.934	2.971	2.573	1.810	3.096	2.160	935	821	5.464	4.002
Özbekistan	1.781	755	3.292	1.380	4.599	2.320	5.083	2.810	5.442	2.588
Kırgızistan	561	269	1.531	606	2.999	1.170	3.536	1.697	4.086	1.707
BAE	1.505	540	3.837	1.590	7.251	2.205	3.002	1.549	3.394	1.656
Birleşik Krallık	3.090	1.675	2.227	1.427	872	627	852	792	2.994	2.566
Kosova	2.054	729	2.548	866	2.450	896	1.187	511	2.560	1.262
Slovakya	577	300	1.854	1.167	2.688	1.820	1.654	1.452	2.457	1.692
Hollanda	2.785	1.742	2.628	2.121	1.942	1.263	1.877	1.987	2.158	1.736
Macaristan	3.706	2.437	1.687	1.164	1.263	838	1.046	965	2.094	1.471
Avusturya	1.369	876	1.095	735	1.219	784	1.784	1.641	2.069	1.420
Letonya	1.248	673	1.393	907	1.028	562	780	676	2.016	1.327
Kanada	22	17	0	0	91	87	39	54	1.662	1.453
Türkmenistan	2.456	1.786	2.916	1.984	2.069	1.319	1.904	1.275	1.477	854
Slovenya	1.670	1.244	1.228	781	941	663	1.032	874	1.082	733
Litvanya	571	309	420	388	83	71	423	382	835	517
Tacikistan	0	0	159	52	129	60	357	199	799	337
Karadağ	302	187	345	222	483	245	327	234	684	389
İsveç	671	403	1.107	726	420	300	333	372	563	451
İtalya	2.611	1.982	109	96	0	0	762	696	491	365
Katar	1.064	417	1.280	490	1.110	386	685	370	471	274
Umman	193	99	1.467	598	1.510	470	961	597	362	207
Norveç	118	96	192	163	147	117	64	69	287	276
Fransa	174	179	68	54	72	59	147	150	241	236
Moğolistan	60	31	56	39	296	203	61	51	202	128
Kuveyt	1.347	630	2.062	744	1.559	489	358	163	161	82
İrlanda	197	106	0	0	0	0	0	0	142	119
Diğer	1.211	694	1.134	744	1.103	635	801	964	596	530
TOPLAM	735.559	346.858	810.474	401.086	905.101	423.109	843.081	476.558	1.010.592	591.063

Kaynak: TÜİK, 2024. Mandarinler (Tanjerin ve Satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. GTIP no: 080521 (Erişim Tarihi: 04.12.2024)

Ek Tablo 15. Türkiye'nin Ülkelere Göre Limon İhracatı

ÜLKE ADI	2019/20		2020/21		2021/22		2022/23		2023/24	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Irak	92.320	29.312	170.913	70.985	177.782	36.329	157.125	51.485	165.076	113.753
Rusya Federasyonu	88.099	64.617	153.088	92.911	147.336	78.854	135.228	81.214	149.797	79.141
Polonya	15.531	12.748	17.416	11.493	30.825	18.479	31.438	24.679	42.117	29.767
Romanya	21.256	18.187	38.004	26.158	35.020	20.301	35.969	26.238	35.284	22.515
Ukrayna	30.035	17.697	49.872	23.360	37.418	19.103	31.289	20.914	34.092	21.222
Suudi Arabistan	31.855	16.422	684	264	39	21	20.439	10.940	27.685	14.097
Suriye	4.746	807	18.397	5.163	33.596	4.302	28.140	4.147	26.226	7.522
Bulgaristan	16.582	11.893	23.860	15.982	23.392	13.210	19.745	13.089	20.688	13.242
Sırbistan	13.818	10.293	23.403	14.436	20.840	10.989	18.819	13.247	20.188	12.326
Özbekistan	10	6	33	17	1.579	513	349	158	14.791	4.407
Azerbaycan	4.110	2.002	10.937	3.993	13.305	5.189	15.377	7.355	14.041	6.749
BAE	12.617	6.219	18.323	8.319	24.815	8.569	12.924	7.721	12.542	7.240
Bosna-Hersek	6.378	3.385	12.631	5.496	11.102	3.951	10.346	4.866	9.023	3.627
Hırvatistan	3.225	2.360	4.105	2.568	8.539	4.612	6.799	4.887	8.016	5.076
Belarus	2.894	2.196	5.577	3.266	6.999	3.651	5.546	4.211	6.245	3.662
Kuzey Makedonya	4.520	2.826	7.511	3.559	6.298	2.683	5.903	2.933	6.113	2.748
Almanya	4.009	2.434	5.175	3.389	4.175	2.524	4.684	3.461	5.698	3.954
Çekya	4.921	3.921	4.580	3.424	3.638	2.168	4.894	3.748	5.373	3.708
Kanada	901	1.105	2.508	2.791	1.999	1.812	1.789	1.980	5.230	5.195
Gürcistan	5.365	2.012	6.677	1.657	6.070	868	4.968	1.205	5.184	1.503
Moldova	2.679	2.051	4.183	2.642	3.838	2.084	4.061	2.917	4.397	2.726
Kosova	2.283	1.437	3.624	1.941	3.682	1.459	3.471	2.003	3.368	1.760
Yunanistan	3.014	1.910	1.988	1.086	2.029	1.020	1.236	786	3.138	1.818
Macaristan	3.187	2.478	2.432	1.543	2.997	1.637	2.372	1.675	3.039	1.899
Katar	4.617	2.526	7.818	3.472	6.235	2.183	4.442	2.550	2.702	1.368
Kazakistan	1.028	530	2.286	1.051	2.625	1.172	2.275	1.234	2.626	1.220
Letonya	1.597	1.168	1.516	889	1.527	794	2.146	1.515	2.501	1.385
İtalya	675	615	984	795	282	150	500	390	2.450	2.215
Hollanda	2.152	1.924	2.101	1.616	1.971	1.107	2.164	1.725	2.396	1.965
Slovakya	731	554	1.934	1.260	2.023	1.032	1.832	1.328	2.310	1.424
Karadağ	1.497	1.008	2.604	1.379	2.816	1.155	2.830	1.715	2.286	1.154
Kırgızistan	26	11	931	355	1.554	491	689	320	1.992	756
Japonya	20	25	0	0	764	833	2.734	3.208	1.986	2.309
Birleşik Krallık	859	735	692	589	784	684	552	474	1.981	1.594
Norveç	990	964	534	449	972	716	1.618	1.326	1.947	1.639
Slovenya	3.114	2.234	2.284	1.478	1.728	882	1.610	1.145	1.698	925
Arnavutluk	1.645	834	2.008	1.032	2.604	1.031	1.658	754	1.436	614
Kuveyt	3.245	1.504	6.089	2.650	4.129	1.231	1.111	575	1.217	1.002
Litvanya	935	681	532	297	820	382	987	668	1.161	692
ABD	441	496	271	261	179	187	352	297	977	921
Tacikistan	0	0	2	1	0	0	0	0	939	278
Avusturya	792	702	505	423	560	340	667	494	780	507
İsveç	424	347	707	490	519	307	128	95	745	556
Hong Kong	268	330	876	815	995	871	468	441	620	542
Diğer	4.884	4.067	9.298	6.518	7.854	4.502	3.462	2.396	2.987	2.342
TOPLAM	404.297	239.571	629.893	332.262	648.254	264.379	595.136	318.507	665.086	395.061

Kaynak: TÜİK, 2024. Limon ve tatlı limon taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. GTIP no: 080550
(Erişim Tarihi: 04.12.2024)

Ek Tablo 16. Türkiye'nin Ülkelere Göre Greyfurt İhracatı

ÜLKE ADI	2019/20		2020/21		2021/22		2022/23		2023/24	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Rusya Federasyonu	49.680	24.484	49.903	27.540	33.890	16.676	28.670	17.448	37.880	18.228
Polonya	19.980	10.932	18.210	11.412	19.807	10.455	10.099	7.843	15.423	9.473
Romanya	14.477	6.472	13.173	7.810	13.919	6.402	8.170	6.294	11.488	6.732
Ukrayna	17.332	7.954	15.339	7.270	10.836	5.132	6.548	4.376	9.447	5.680
Japonya	1.013	917	636	587	1.651	1.282	5.266	5.033	6.558	7.164
Bulgaristan	13.050	5.558	9.370	4.807	10.355	4.617	5.871	3.706	6.495	3.382
Irak	6.694	1.687	4.642	1.859	7.063	1.388	2.721	504	4.608	2.073
Hollanda	8.886	4.917	4.739	3.220	5.717	3.233	2.994	2.363	3.370	2.363
Almanya	5.082	2.559	4.188	2.504	2.531	1.323	2.082	1.605	3.245	2.143
Kanada	1.690	822	2.736	1.489	2.704	1.809	1.651	1.465	3.136	2.715
Sırbistan	4.502	2.059	3.656	2.280	3.497	1.704	2.158	1.663	3.119	1.962
Birleşik Krallık	3.625	2.108	3.851	2.539	3.605	2.051	2.510	1.646	2.653	1.965
İtalya	3.846	2.128	2.569	1.790	2.781	1.659	1.711	1.541	2.315	1.659
Belarus	2.785	1.225	2.910	1.712	6.234	2.998	1.799	1.384	2.073	1.252
BAE	2.606	980	2.646	1.043	2.952	1.062	1.318	706	1.834	887
Çekya	3.405	1.694	1.854	1.267	1.905	910	1.396	962	1.577	975
Gürcistan	2.361	816	1.907	463	2.370	332	1.049	220	1.417	533
Moldova	1.604	825	1.633	980	1.387	643	945	679	1.186	732
Suriye	467	74	984	236	959	117	649	42	1.117	333
Slovakya	203	105	1.036	586	1.391	697	824	589	1.063	637
Suudi Arabistan	2.333	778	2	1	0	0	720	373	1.046	494
Hırvatistan	1.259	676	1.309	882	1.540	729	987	783	998	620
Bosna-Hersek	1.331	493	1.122	540	1.073	425	628	364	812	410
Azerbaycan	617	280	737	260	870	418	554	240	699	351
Kuzey Makedonya	1.484	617	1.619	795	922	307	491	258	668	288
Fransa	1.632	836	1.374	926	1.343	707	641	431	591	373
Letonya	787	340	791	448	860	363	363	247	444	276
Kazakistan	405	174	378	180	832	352	342	192	407	242
Özbekistan	111	60	125	69	225	141	233	179	386	219
Macaristan	1.284	656	963	580	476	234	201	160	361	230
Malezya	601	364	450	318	446	329	293	272	347	298
Hong Kong	1.682	1.075	543	401	629	446	376	312	345	332
İrlanda	109	55	35	27	106	59	353	253	334	254
Karadağ	409	166	329	187	410	158	252	188	277	157
Litvanya	939	387	86	55	426	185	277	199	260	159
Slovenya	1.047	484	581	321	764	409	109	77	221	136
Singapur	595	364	379	287	386	283	157	150	211	204
Güney Afrika Cumhuriyeti	83	58	618	398	435	335	105	99	209	175
Kosova	143	71	189	108	186	79	121	84	195	138
Katar	643	240	455	179	384	142	106	63	168	82
Arnavutluk	62	29	154	76	129	50	53	24	110	53
Kırgızistan	48	15	36	13	72	29	55	29	82	40
Norveç	65	40	84	60	60	34	32	30	77	61
Türkmenistan	215	156	67	44	45	26	37	23	71	35
Tacikistan	0	0	23	8	25	10	45	23	67	35
Diğer	3.021	1.451	2.070	1.260	1.228	614	445	357	302	215
TOPLAM	184.195	88.182	160.505	89.817	149.425	71.355	96.406	65.474	129.694	76.765

Kaynak: TÜİK, 2024. Greyfurt (pomelolar dahil) taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. GTIP no: 080540
(Erişim Tarihi: 04.12.2024)

Ek Tablo 17. Türkiye'nin Ülkelere Göre Portakal İthalatı

ÜLKE ADI	2019/20		2020/21		2021/22		2022/23		2023/24	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
KKTC	49.352	11.648	43.377	11.897	39.456	9.055	30.757	15.201	432	127
Romanya	0	0	245	180	149	79	103	91	126	49
Güney Afrika Cum.	531	395	51	30	26	14	0	0	47	23
Almanya	0	0	32	31	21	13	49	50	42	27
Bulgaristan	43	18	29	13	0	0	0	0	41	18
Gürcistan	0	0	0	0	5	2	2	1	30	9
İran	0	0	1	0	2	0	9	2	23	10
Rusya Federasyonu	168	123	7	5	3.362	1.617	23	15	15	11
ABD	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0
Fas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arjantin	845	599	1.808	1.334	0	0	0	0	0	0
Avustralya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BAE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Belarus	0	0	0	0	161	113	0	0	0	0
Belçika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Birleşik Krallık	0	0	0	0	0	0	3	53	0	0
Fransa	0	0	0	0	0	0	5	2	0	0
Diğer	444	258	252	71	1.336	643	1.028	701	0	0
TOPLAM	51.383	13.042	45.802	13.560	44.517	11.537	31.978	16.117	757	274

Kaynak: TÜİK, 2024. Portakal taze ve kurutulmuş olarak alınmıştır. GTIP no: 080510 (Erişim Tarihi: 04.12.2024)

Ek Tablo 18. Türkiye'nin Ülkelere Göre Mandalina İthalatı

ÜLKE ADI	2019/20		2020/21		2021/22		2022/23		2023/24	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	28.176	8.831	22.839	9.725	39.695	13.738	40.104	24.296	7.424	3.238
Rusya Federasyonu	790	542	361	247	313	198	156	120	354	261
Hollanda	0	0	41	40	21	16	0	0	163	121
Almanya	9	4	127	117	77	69	81	93	80	69
Sırbistan	0	0	0	0	13	12	0	0	41	37
Hırvatistan	0	0	42	41	0	0	0	0	41	35
Litvanya	0	0	0	0	0	0	0	0	41	24
Gürcistan	0	0	0	0	0	0	0	0	40	13
Romanya	12	12	435	314	537	381	20	24	32	19
Avusturya	0	0	40	34	6	6	0	0	20	14
Letonya	0	0	0	0	122	86	0	0	20	23
Belarus	41	37	0	0	0	0	0	0	20	23
Macaristan	0	0	20	15	41	23	16	19	14	8
Polonya	18	10	235	181	344	314	83	111	10	12
Yunanistan	0	0	0	0	14	36	0	0	3	70
Belçika	0	0	41	36	0	0	0	0	0	0
Bosna-Hersek	0	0	42	38	0	0	0	0	0	0
Bulgaristan	0	0	97	51	26	16	120	135	0	0
Çekya	0	0	81	74	0	0	0	0	0	0
Diğer	444	309	163	124	587	382	0	0	0	0
TOPLAM	29.490	9.745	24.563	11.038	41.795	15.277	40.579	24.798	8.302	3.969

Kaynak: TÜİK, 2024. Mandarinler (Tanjerin ve Satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. GTIP no: 080521 (Erişim Tarihi: 04.12.2024)

Ek Tablo 19. Türkiye'nin Ülkelere Göre Limon İthalatı

ÜLKE ADI	2019/20		2020/21		2021/22		2022/23		2023/24	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Brezilya	417	407	548	573	770	756	826	808	763	767
Mısır	40	29	79	51	64	59	89	83	202	135
Polonya	145	136	22	15	223	151	570	544	169	125
Romanya	43	56	45	29	913	607	859	737	165	115
Güney Afrika Cum.	0	0	0	0	457	410	0	0	145	132
Hırvatistan	0	0	83	70	21	14	82	86	116	88
Bulgaristan	0	0	313	245	123	88	458	384	80	93
Letonya	0	0	0	0	41	22	61	54	40	19
Vietnam	0	0	41	35	14	14	79	76	32	31
Macaristan	0	0	0	0	0	0	25	21	22	15
Özbekistan	0	0	0	0	1	0	0	0	22	9
Slovakya	0	0	20	19	0	0	0	0	20	17
İsveç	0	0	21	13	0	0	0	0	20	14
Yunanistan	85	64	0	0	43	22	0	0	15	7
İran	0	0	3	6	3	3	4	0	12	2
Rusya Federasyonu	60	68	0	0	22	16	19	13	5	3
Çin	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Almanya	9	9	41	28	11	8	35	34	1	1
Arjantin	471	296	0	0	0	0	2	1	0	0
Arnavutluk	0	0	0	0	0	0	41	40	0	0
Avusturya	0	0	0	0	5	3	0	0	0	0
Belarus	0	0	0	0	10	9	0	0	0	0
Belçika	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0
Birleşik Krallık	0	0	0	0	0	0	11	8	0	0
Çekya	0	0	0	0	0	0	101	126	0	0
Fransa	0	0	0	0	0	0	24	17	0	0
Hollanda	0	0	40	56	21	20	41	31	0	0
Diğer	2.407	874	2.276	826	2.566	725	1.754	957	0	0
TOPLAM	3.677	1.940	3.533	1.967	5.308	2.926	5.083	4.019	1.830	1.574

Kaynak: TÜİK, 2024. Limon ve tatlı limon taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. GTIP no: 080550
(Erişim Tarihi: 04.12.2024)

Ek Tablo 20. Türkiye'nin Ülkelere Göre Greyfurt İthalatı

ÜLKE ADI	2019/20		2020/21		2021/22		2022/23		2023/24	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Çin	416	169	382	185	105	54	255	150	197	99
Güney Afrika Cumhuriyeti	9	10	34	16	0	0	309	118	50	23
Bosna-Hersek	0	0	0	0	0	0	0	0	26	23
Lübnan	0	0	0	0	0	0	25	6	22	7
Romanya	5	3	23	16	178	77	46	40	9	6
Tayland	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2
Polonya	0	0	0	0	249	147	0	0	3	5
İran	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Diğer	389	170	1.006	374	3.726	2.182	548	260	0	0
TOPLAM	820	352	1.445	591	4.258	2.459	1.184	574	317	165

Kaynak: TÜİK, 2024. Greyfurt (pomelolar dahil) taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. GTIP no: 080540
(Erişim Tarihi: 04.12.2024)

Ek Tablo 21. Türkiye'nin Bölgelere Göre Turunçgil Üretimi (Ton, 2020-2023)

		Akdeniz	Batı Karadeniz	Batı Marmara	Doğu Karadeniz	Doğu Marmara	Ege
2020	Greyfurt	229.549	-	-	43	-	8.420
	Limon	1.105.318	0	-	344	-	82.855
	Portakal (Washington)	765.729	1	300	826	-	165.610
	Portakal (Yafa)	54.718	-	-	95	-	1.189
	Diğer Portakallar	312.369	-	-	509	-	32.629
	Mandarin (Satsuma)	552.445	15	8.981	4.126	-	201.915
	Mandarin (Klemantin)	77.880	-	-	-	-	15.237
	Mandarin (King)	6.848	-	-	-	-	235
	Mandarin (Diğer)	702.006	1	-	379	-	15.561
2021	Greyfurt	241.076	-	-	43	-	7.881
	Limon	1.444.537	0	-	426	-	105.037
	Portakal (Washington)	952.779	1	-	790	-	232.226
	Portakal (Yafa)	58.977	-	-	94	-	1.252
	Diğer Portakallar	456.043	-	-	607	-	39.231
	Mandarin (Satsuma)	695.430	16	5.885	4.342	-	96.107
	Mandarin (Klemantin)	81.931	-	-	-	-	15.830
	Mandarin (King)	6.920	-	-	-	-	232
	Mandarin (Diğer)	896.751	2	-	410	0	15.144
2022	Greyfurt	189.960	-	-	41	-	7.999
	Limon	1.209.570	0	-	350	-	113.080
	Portakal (Washington)	660.318	1	-	796	-	195.309
	Portakal (Yafa)	45.625	-	-	82	-	986
	Diğer Portakallar	381.000	-	-	631	-	37.252
	Mandarin (Satsuma)	636.020	15	27.554	4.685	-	186.446
	Mandarin (Klemantin)	70.243	-	-	-	-	15.878
	Mandarin (King)	5.590	-	-	-	-	203
	Mandarin (Diğer)	906.451	2	-	349	1	11.563
2023	Greyfurt	276.377	-	-	35	-	8.153
	Limon	2.181.194	0	-	416	-	144.116
	Portakal (Washington)	1.205.606	1	-	845	-	293.805
	Portakal (Yafa)	55.780	-	-	82	-	2.005
	Diğer Portakallar	709.977	-	-	634	-	42.600
	Mandarin (Satsuma)	989.577	16	9.494	4.812	-	219.282
	Mandarin (Klemantin)	103.917	-	-	-	-	19.979
	Mandarin (King)	7.762	-	-	-	-	690
	Mandarin (Diğer)	1.582.862	2	-	415	-	13.967

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 04.09.2024)

Ek Tablo 22. Türkiye'nin İllere Göre Portakal Ağaç Sayısı, Alanı ve Üretimi (2023)

İller	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Adana	2.686.596	731.831	124.729	631.276
Antalya	3.432.364	191.758	130.062	578.105
Hatay	2.391.118	121.892	84.037	478.014
Mersin	1.670.239	449.578	61.130	256.674
Muğla	1.919.935	78.959	61.007	241.637
Aydın	859.841	39.695	29.962	96.234
Osmaniye	142.969	25.493	3.126	26.826
Rize	25.819	1.845	0	648
İzmir	8.846	1.112	245	539
Artvin	12.830	991	151	382
Kahramanmaraş	2.850	4.150	300	371
Trabzon	16.605	3.222	2	368
Burdur	1.490	555	60	97
Giresun	3.598	1.168	0	82
Ordu	2.563	440	5	81
Kastamonu	60	20	1	1
Türkiye	13.177.723	1.652.709	494.817	2.311.335

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 04.09.2024)

Ek Tablo 23. Türkiye'nin İllere Göre Mandalina Ağaç Sayısı, Alanı ve Üretimi (2023)

İller	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Adana	9.213.933	3.227.499	333.358	1.323.166
Hatay	5.533.358	1.004.869	188.386	987.278
Mersin	1.818.100	715.343	72361	310.359
İzmir	1751040	50520	47024	167297
Aydın	477.611	91.084	12.881	60.464
Osmaniye	212.645	42529	7054	31521
Antalya	281.327	33.895	8.846	27.128
Muğla	342.618	34.167	11590	26.157
Balıkesir	278.724	10	9.010	9.097
Kahramanmaraş	38.700	10.200	1.360	4.644
Rize	88.220	2.285	4	2239
Trabzon	62790	11882	9	1279
Artvin	37.661	1.100	532	1.084
Giresun	20.280	4.812	0	460
Çanakkale	6100	140	150	397
Ordu	8.245	1.210	21	165
Burdur	310	125	11	22
Bartın	820	20	15	16
Kastamonu	90	25	1	2
Türkiye	20.172.572	5.231.715	692.613	2.952.775

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 04.09.2024)

Ek Tablo 24. Türkiye'nin İllere Göre Limon Ağaç Sayısı, Alanı ve Üretimi (2023)

İller	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Mersin	6.462.718	947.683	233.374	1.069.605
Adana	6.082.705	3.711.894	247.156	921.667
Hatay	1.588.848	125.181	36.974	146.185
Muğla	845.973	106.903	31.299	140.622
Antalya	365.499	44.095	14.167	41.897
Aydın	40.396	10.824	591	3.227
Osmaniye	17.475	6645	425	1670
İzmir	8733	4560	269	267
Rize	15560	2613	0	254
Kahramanmaraş	1.550	1.140	95	155
Trabzon	7.310	4524	0	90
Ordu	1.920	150	10	29
Artvin	2.222	85	0	26
Giresun	1.390	1.006	0	17
Burdur	680	360	28	15
Kastamonu	50	18	1	0
Türkiye	15.443.029	4.967.681	564.389	2.325.726

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 04.09.2024)

Ek Tablo 25. Türkiye'nin İllere Göre Greyfurt Ağaç Sayısı, Alanı ve Üretimi (2023)

İller	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Adana	816.037	51.205	39.741	237.184
Mersin	111.535	5.118	4.975	24.848
Hatay	43.711	655	1.251	9.257
Muğla	38.157	3.519	1.329	5.876
Antalya	39.066	2.899	1.663	4.853
Aydın	16.250	840	455	2.277
Osmaniye	782	25	35	235
Artvin	1.100	80	0	27
Rize	450	30	0	8
İzmir	0	60	1	0
Türkiye	1.067.088	64.431	49.450	284.565

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 04.09.2024)

Ek Tablo 26. Türkiye Turunçgil Ortalama Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıllar	Aylar	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt
2019	Ocak	0,91	0,72	1,22	1,07
	Şubat	0,94	0,81	1,22	1,12
	Mart	0,95	-	-	-
	Nisan	1,02	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,79	-
	Ekim	-	1,04	1,93	1,04
	Kasım	1,30	1,04	1,87	1,05
	Aralık	1,19	1,07	1,84	0,97
2019 Ortalama		1,05	0,94	1,65	1,05
2020	Ocak	1,24	1,03	1,95	0,95
	Şubat	1,25	1,04	1,95	0,87
	Mart	1,28	-	-	-
	Nisan	1,32	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	2,20	-
	Ekim	-	1,47	2,18	1,02
	Kasım	1,97	1,41	2,06	1,03
	Aralık	1,87	1,45	1,91	1,07
2020 Ortalama		1,49	1,28	2,04	0,99
2021	Ocak	1,82	1,56	1,82	1,15
	Şubat	1,82	1,61	1,87	1,21
	Mart	1,77	-	-	-
	Nisan	2,02	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,69	-
	Ekim	-	1,54	1,35	0,97
	Kasım	2,01	1,47	1,06	1,03
	Aralık	1,95	1,72	1,12	0,82
2021 Ortalama		1,90	1,58	1,49	1,04

Kaynak: TÜİK, 2023 (Erişim Tarihi: 18.10.2023)

(-) Bilgi yoktur.

Ek Tablo 26 (devam). Türkiye Turunçgil Ortalama Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıllar	Aylar	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt
2022	Ocak	1,87	2,20	1,57	1,70
	Şubat	2,04	2,77	2,00	1,93
	Mart	2,34	-	-	-
	Nisan	2,46	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	8,14	-
	Ekim	-	5,20	8,64	6,63
	Kasım	6,46	6,24	8,36	7,29
	Aralık	6,51	7,12	6,95	7,66
2022 Ortalama		3,61	4,71	5,94	5,04
2023	Ocak	6,05	8,46	6,20	8,44
	Şubat	6,27	8,64	6,33	8,61
	Mart	6,44	-	-	-
	Nisan	6,57	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	6,08	-
	Ekim	-	5,10	5,45	8,79
	Kasım	6,01	4,22	5,58	6,16
	Aralık	5,82	4,66	5,24	5,72
2023 Ortalama		6,19	6,22	5,81	7,54
2024	Ocak	5,45	4,37	5,64	6,11
	Şubat	5,25	6,51	4,70	6,50
	Mart	6,36	-	4,66	7,26
	Nisan	8,65	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	9,21	-
	Ekim	-	16,89	10,01	14,76
2024 Ortalama (10 Ay ort.)		6,43	9,26	6,84	8,66

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 04.11.2024)

(-) Bilgi yoktur.

Ek Tablo 27. Bazı turunçgil çeşitleri ve turunçgil üretim takvimi

		EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN
LİMON	KUTDIKEN										
	MEYER										
	ITALYAN MEMELİ										
	YEDİVEREN										
	LAMAS										
GREYFURT	STAR RUBY (KIRMIZI GREYFURT)										
	RUBY RED (PEMBE GREYFURT)										
	RIO RED										
	WHITE MARSH SEEDLESS (BEYAZ)										
MANDALİNA	OWARI SATSUMA										
	FREMONT										
	NOVA										
	W. MURCOTT										
	MINNEOLA										
	OKITSU WASE										
	MIHO WASE										
	DOBASHIBENI										
	MANDORA										
	KLEMENTIN										
PORTAKAL	ROBINSON										
	ORTANIQUE										
	VALENSİYA										
	VAŞINGTON NAVEL										
	NAVELİNA										
PORTAKAL	YABA										
	NAVELATE										
	FUKUMOTO										

Kaynak: Narenciye Tanıtım Grubu

KAYNAKLAR

Adana Turunçgil Üreticileri Birliği (ADATÜB), 2023-2024 Üretim Sezonu Değerlendirme Raporu, 2023.

Akdeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 2024. Yaş Meyve Sebze Sektörü Türkiye Geneli 2023-24 Ocak-Ekim Değerlendirme Raporu, Mersin.

Çin Halk Cumhuriyeti Portakal Narenciye Raporu, Pekin Ticaret Müşavirliği, Mart 2024.

FAO, 2024. Food and Agriculture Organization of The United Nations Statistics Division, (<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>).

Güney O. İ., Ören M. N., Tarım Sistemlerindeki Gelişmeler Kapsamında Dünya Turunçgil Sektörü, Ç.Ü Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, Cilt:28-1, 2012.

Narenciye Tanıtım Grubu, 2023. (<http://utk.org.tr/index.php/bilgi-bankasi/turunccgil-uretimi/turunccgil-uretim-takvimi>).

Resmi Gazete, 2023. Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik, Sayı: 32309.

Resmi Gazete, 2024. 2024 Yılında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar, Sayı: 32642.

USDA, 2024. The United States Department of Agriculture, (<https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>).

USDA, 2024a. The United States Department of Agriculture, Türkiye 2024 Yılı Narenciye Raporu.

Turgut M., Ersöz C., Narenciye Sektörünün İhracat Performansı: Hedef Pazar Analizi, Tarsus Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı:1, ss. 62-79, 2024.

TÜİK, 2024. Türkiye İstatistik Kurumu, (<http://www.tuik.gov.tr>).